

Şeytanın yaratılışı ile ilgili sorular

- 1- Şeytanlar niçin yaratılmıştır? 5
- 2- Peygamberlerin gönderilmesi ile beraber şeytanların varlığından dolayı insanların çoğu kâfir oluyor. O zaman peygamberlerin gönderilmesi rahmet değildir denilebilir mi? 7
- 3- Şeytanların yaratılmasıyla insanların çoğunluğunun Cehenneme gitmelerine Allah'ın rahmeti nasıl müsaade ediyor? 9
- 4- Kur'ân-ı Kerim'de yanlış yolda gidenlerin çok şiddetli tehdit edilmeleri nedendir? 11
- 5- Kur'ân'da şiddetle uyarmasına rağmen, nasıl oluyor da iman etmiş insanlar şeytanın zayıf aldatmalarına mağlup oluyorlar ve imanları gitmiyor? 13

Musibetler ile ilgili sorular

- 1- Felaketlerde mazlumların zarar görmesini Adaletullah nasıl müsaade eder? 16
- 2- Cenâb-ı Hak musibetleri veriyor, belâları musallat ediyor. Hususan masumlara, hattâ hayvanlara bu zulüm değil mi? 18
- 3- Depremle ilgi çok merak edilen yedi sorunun cevabı 19
- 4- Hastalık insanlara neden musallat ediliyor? Hastalığa nasıl bakmamız gerekir? 26
- 5- "Kâinattaki her hadise güzeldir deniliyor." Hâlbuki görünen çok şerler ve çirkinlikler var. Bu sözle ters düşmez mi? 35

İman ile ilgili sorular

- 1- Herkesin imanı aynı mıdır? 38
- 2- “Ben zaten Allah'a inanıyorum” demek yeterli mi? 40
- 3- Ahirzamanda kendimizi nasıl kurtaracağız? 42
- 4- Büyük günahları işleyen nasıl mü'min kalabilir? 46
- 5- Yalnızca “La ilahe illallah” demek yeterli midir? “Muhammedür Resulullah” demeden kurtuluş olur mu? 48

Küfür ile ilgili sorular

- 1-Kısa bir zamandaki küfre karşılık, sonsuz bir zaman Cehennem'de hapis nasıl adalet olur? 51
- 2- İnsanın iktidarı az olduğu halde Kur'ânın şiddetli tehditleri nedendir? 52
- 3- Hidayet yolu kolay, dâlalet yolunun ise zor olduğu söyleniyor. Peki insanların çoğu neden dâlalet yolunu seçiyor? 55
- 4- Allah'a giden yollar bu kadar açıkken insanlar neden inkâr yoluna gidebiliyorlar? 59
- 5- Ben, kâfir ve zalim de olsalar, insanların cehennemde yanacak olmalarını şefkatime sığdıramıyorum. Acaba bu davranışım yanlış mıdır? 61

İbadetler ile ilgili sorular

- 1- Allah'ın Bizim İbadetimize İhtiyacı varmı ki Kur'an'da Şiddetli ve Israrla Terk Edeni Cehennem Gibi Dehşetli Bir Cezayla Tehdit Ediyor? 64
- 2- Namaz iyidir. Fakat her gün her gün beşer defa kılmak çoktur. Bitmediğinden usanç veriyor. 67
- 3- Birçok defa dua ediyoruz, kabul olmuyor. 74
- 4- Yaptığım ibadetlerle cenneti kazanabilir miyim? 78
- 5- Hak bir olur. Nasıl böyle dört ve on iki mezhebin muhtelif ahkâmları hak olabilir? 82

Şeytanın yaratılışı ile ilgili sorular

1- Şeytanlar niçin yaratılmıştır?

2. Peygamberlerin gönderilmesi ile beraber şeytanların varlığından dolayı insanların çoğu kâfir oluyor. O zaman peygamberlerin gönderilmesi rahmet değildir denilebilir mi?

3- Şeytanların yaratılmasıyla insanların çoğunluğunun Cehenneme gitmelerine Allah'ın rahmeti nasıl müsaade ediyor

4- Kur'ân-ı Kerim'de yanlış yolda gidenlerin çok şiddetli tehdit edilmeleri nedendir?

5- Kur'ân'da şiddetle uyarmasına rağmen, nasıl oluyor da iman etmiş insanlar şeytanın zayıf aldatmalarına mağlup oluyorlar ve imanları gitmiyor?

1. Şeytanlar niçin yaratılmıştır

Şeytanların halkı ve icadı ne içindir? Cenâb-ı Hak şeytanı ve şerleri halk etmiş; hikmeti nedir? Şerrin halkı şerdir, kabîhin halkı kabîhtir.

Elcevap: Hâşâ, halk-ı şer şer değil, belki kesb-i şer şerdir. Çünkü halk ve icat bütün netâice bakar. Kesb, hususî bir mübaşeret olduğu için, hususî netâice bakar. Meselâ, yağmurun gelmesinin binlerle neticeleri var; bütünü de güzeldir. Sû-i ihtiyarıyla bazıları yağmurdan zarar görse, "Yağmurun icadı rahmet değildir" diyemez, "Yağmurun halkı şerdir" diye hükmedemez. Belki sû-i ihtiyarıyla ve kesbiyle onun hakkında şer oldu. Hem ateşin halkında çok faydalar var; bütünü de hayırdır. Fakat bazıları, sû-i kesbiyle, sû-i istimaliyle ateşten zarar görse, "Ateşin halkı şerdir" diyemez. Çünkü ateş yalnız onu yakmak için yaratılmamış. Belki o, kendi sû-i ihtiyarıyla, yemeğini pişiren ateşe elini soktu ve o hizmetkârını kendine düşman etti.

Elhasıl: Hayr-ı kesir için şerr-i kalil kabul edilir. Eğer şerr-i kalil olmamak için, hayr-ı kesiri intaç eden bir şer terk edilse, o vakit şerr-i kesir irtikâp edilmiş olur. Meselâ, cihada asker sevk etmekte, elbette bazı cüz'î ve maddî ve bedenî zarar ve şer olur. Fakat o cihadda hayr-ı kesir var ki, İslâm, küffarın istilâsından kurtulur. Eğer o şerr-i kalil için cihad terk edilse, o vakit hayr-ı kesir gittikten sonra, şerr-i kesir gelir. O ayn-ı zulümdür. Hem meselâ, kangren olmuş ve kesilmesi lâzım gelen bir parmağın kesilmesi hayırdır, iyidir. Hâlbuki zahiren bir şerdir. Parmak kesilmezse el kesilir, şerr-i kesir olur.

İşte, kâinattaki şerlerin, zararların, beliyyelerin ve şeytanların ve muzırların halk ve icatları şer ve çirkin değildir; çünkü çok netâic-i mühimme için halk olunmuşlardır. Meselâ, melâikelere şeytanlar musallat olmadıkları için, terakkiyatları

yoktur; makamları sabittir, tebeddül etmez. Keza, hayvanatın dahi, şeytanlar musallat olmadıkları için, mertebeleri sabittir, nâkıştır.

Âlem-i insaniyette ise, merâtib-i terakkiyat ve tedenniyat, nihayetsizdir; Nemrutlardan, Firavunlardan tut, tâ siddikîn-i evliya ve enbiyaya kadar gayet uzun bir mesafe-i terakki var.

İşte, kömür gibi olan ervâh-ı sâfileyi, elmas gibi olan ervâh-ı âliyeden temyiz ve tefrik için, şeytanların hilkatiyle ve sırr-ı teklif ve ba's-ı enbiya ile, bir meydan-ı imtihan ve tecrübe ve cihad ve müsabaka açılmış. Eğer mücahede ve müsabaka olmasaydı, maden-i insaniyetteki elmas ve kömür hükmünde olan istidatlar beraber kalacaktı. âlâ-yı illiyyîndeki Ebu Bekr-i Sıddık'ın ruhu, esfel-i sâfilîndeki Ebu Cehil'in ruhuyla bir seviyede kalacaktı.

Demek, şeyâtin ve şerlerin yaratılması, büyük ve küllî neticeye baktığı için, icadları şer değil, çirkin değil. Belki, sû-i istimâlâtan ve kesb denilen mübaşeret-i hususiyeden gelen şerler, çirkinlikler kesb-i insana aittir; icad-ı İlâhîye ait değildir.

12. Mektup – syf 71

2. Peygamberlerin gönderilmesi ile beraber şeytanların varlığından dolayı insanların çoğu kâfir oluyor. O zaman peygamberlerin gönderilmesi rahmet değildir denilebilir mi?

Eğer sual etseniz ki: Bi'set-i enbiya ile beraber şeytanların vücudundan ekser insanlar kâfir oluyor, küfre gidiyor, zarar görüyor. "El-hükmü li'l-ekser" kaidesince, ekser ondan şer görse, o vakit halk-ı şer şerdir; hattâ bi'set-i enbiya dahi rahmet değil denilebilir.

Elcevap: Kemiyetin, keyfiyete nisbeten ehemmiyeti yok. Asıl ekseriyet, keyfiyete bakar. Meselâ, yüz hurma çekirdeği bulunsa, toprak altına konup su verilmezse ve muamele-i kimyeviye görmezse ve bir mücahede-i hayatiyeye mazhar olmazsa, yüz para kıymetinde yüz çekirdek olur. Fakat su verildiği ve mücahede-i hayatiyeye maruz kaldığı vakit, sû-i mizacından sekseni bozulsa, yirmisi meyvedar yirmi hurma ağacı olsa, diyebilir misin ki, "Suyu vermek şer oldu, ekserisini bozdu"? Elbette diyemezsin. Çünkü o yirmi, yirmi bin hükmüne geçti. Sekseni kaybeden, yirmi bini kazanan zarar etmez, şer olmaz.

Hem meselâ, tavus kuşunun yüz yumurtası bulunsa, yumurta itibarıyla beş yüz kuruş eder. Fakat o yüz yumurta üstünde tavus oturtulsa, sekseni bozulsa, yirmisi yirmi tavus kuşu olsa, denilebilir mi ki, "Çok zarar oldu, bu muamele şer oldu, bu kuluçkaya kapanmak çirkin oldu, şer oldu"? Hayır, öyle değil, belki hayırdır. Çünkü o tavus milleti ve o yumurta taifesi, dört yüz kuruş fiyatında bulunan seksen yumurtayı kaybedip, seksen lira kıymetinde yirmi tavus kuşu kazandı.

İşte, nev-i beşer, bi'set-i enbiya ile, sırr-ı teklif ile, mücahede ile, şeytanlarla muharebe ile kazandıkları

yüz binlerle enbiya ve milyonlarla evliya ve milyarlarla asfiya gibi âlem-i insaniyetin güneşleri, ayları ve yıldızları mukabilinde, kemiyetçe kesretli, keyfiyetçe ehemmiyetsiz hayvânât-ı muzırıra nevinden olan küffârı ve münafıkları kaybetti.

12. Mektup – syf 72

3. Şeytanların yaratılmasıyla insanların çoğunluğunun Cehenneme gitmelerine Allah'ın rahmeti nasıl müsaade ediyor?

Sual: Şerr-i mahz olan şeytanların icadı ve ehl-i imana taslitleri ve onların yüzünden çok insanlar küfre girip Cehennem'e girmeleri, gayet müthiş ve çirkin görünüyor. Acaba Cemil-i Alelîtlak ve Rahîm-i Mutlak ve Rahman-ı Bil-Hakk'ın rahmet ve cemali, bu hadsiz çirkinliğin ve dehşetli musibetin husulüne nasıl müsaade ediyor ve nasıl cevaz gösteriyor?

Şu meseleyi çoklar sormuşlar ve çokların hatırına geliyor.

Elcevap: Şeytanın vücudunda cüz'î şerler ile beraber birçok makasîd-ı hayriye-i külliye ve kemalât-ı insaniye vardır. Evet, bir çekirdekten koca bir ağaca kadar ne kadar mertebeler var; mahiyet-i insaniyedeki istidatta dahi ondan daha ziyade meratib var. Belki zerreden şemse kadar dereceleri var. Bu istidadatın inkişafatı, elbette bir hareket ister, bir muamele iktiza eder. Ve o muameledeki terakki zembereğinin hareketi, mücahede ile olur. O mücahede ise, şeytanların ve muzır şeylerin vücuduyla olur. Yoksa melaikeler gibi insanların da makamı sabit kalırdı. O halde insan nev'inde, binler enva' hükmünde sınıflar bulunmayacak. Bir şerr-i cüz'î gelmemek için bin hayrı terk etmek, hikmet ve adalete münafîdir.

Çendan şeytan yüzünden ekser insanlar dalalete giderler. Fakat ehemmiyet ve kıymet, ekseriyetle keyfiyete bakar, kemmiyete az bakar veya bakmaz. Nasıl ki bin ve on çekirdeği bulunan bir zat, o çekirdekleri toprak altında bir muamele-i kimyeviyeye mazhar etse; ondan on tanesi ağaç

olmuş, bini bozulmuş. O on ağaç olmuş çekirdeklerin o adama verdiği menfaat, elbette bin bozulmuş çekirdeğin verdiği zararı hiçe indirir. Öyle de: Nefis ve şeytanlara karşı mücahede ile yıldızlar gibi nev-i insanı şereflendiren ve tenvir eden on insan-ı kâmil yüzünden o nev'e gelen menfaat ve şeref ve kıymet, elbette haşarat nev'inden sayılacak derecede süfli ehl-i dalaletin küfre girmesiyle insan nev'ine vereceği zararı hiçe indirip göze göstermediği için, rahmet ve hikmet ve adalet-i İlahiye, şeytanın vücuduna müsaade edip tasallutlarına meydan vermiş.

Ey ehl-i iman! Bu müthiş düşmanlarınıza karşı zırhınız: Kur'ân tezgâhında yapılan takvadır. Ve siperiniz, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Sünnet-i Seniyesidir. Ve silâhınız, istiaze ve istiğfar ve hıfz-ı İlahiyeye ilticadır.

13. Lem'a – 2.İşaret – syf 210

4. Kur'ân'da yanlış yolda gidenlerin çok şiddetli tehdit edilmeleri nedendir?

Sual: Kur'an-ı Hakîm'de ehl-i dalalete karşı azîm şekvaları ve kesretli tahşidatı ve çok şiddetli tehdidatı, aklın zahirine göre adaletli ve münasebetli belâgatına ve üslûbundaki itidaline ve istikametine münasip düşmüyor. Âdeta aciz bir adama karşı, orduları tahşid ediyor. Ve onun cüz'î bir hareketi için, binler cinayet etmiş gibi tehdit ediyor. Ve müflis ve mülkte hiç hissesi olmadığı halde mütecaviz bir şerik gibi mevki verip ondan şekva ediyor. Bunun sırrı ve hikmeti nedir?

Elcevap: Onun sırr ve hikmeti şudur ki: Şeytanlar ve şeytanlara uyanlar, dalalete sülûk ettikleri için, küçük bir hareketle çok tahribat yapabilirler. Ve çok mahlûkatın hukukuna, az bir fiil ile çok hasaret veriyorlar.

Nasıl ki bir sultanın büyük bir ticaret gemisinde bir adam az bir hareketle, belki küçük bir vazifeyi terk etmekle, o gemi ile alâkadar bütün vazifedarların semere-i sa'ylerinin ve netice-i amellerinin mahvına ve iptaline sebebiyet verdiği için, o geminin sahib-i zîşanı, o âsiden, o gemi ile alâkadar olan bütün raiyetinin hesabına azîm şikayetler edip dehşetli tehdit ediyor ve onun o cüz'î hareketini değil, belki o hareketin müthiş neticelerini nazara alarak ve o sahib-i zîşanın zâtına değil, belki raiyetinin hukuku namına dehşetli bir cezaya çarpar.

Öyle de: Sultan-ı Ezel ve Ebed dahi, Küre-i Arz gemisinde ehl-i hidayetle beraber bulunan ehl-i dalalet olan hizb-üş şeytanın zahiren cüz'î hatiatlarıyla ve isyanlarıyla pek çok mahlûkatın hukukuna tecavüz ettikleri ve mevcudatın vezaif-i âliyelerinin neticelerinin iptal etmesine sebebiyet

verdikleri için, onlardan azîm şikayet ve dehşetli tehdidat ve tahribatlarına karşı mühim tahşidat etmek, ayn-ı belâgat içinde mahz-ı hikmettir ve gayet münasib ve muvafıktır. Ve mutabık-ı mukteza-yı haldir ki; belâgatın tarifidir ve esasıdır ve israf-ı kelâm olan mübalağadan münezzehtir.

Malûmdur ki; böyle az bir hareketle çok tahribat yapan dehşetli düşmanlara karşı gayet metin bir kal'aya iltica etmeyen, çok perişan olur.

İşte ey ehl-i iman! O çelik ve semavî kal'a: Kur'ândır. İçine gir, kurtul.

13. Lem'a – Üçüncü işaret – syf 211

5. Kur'ân'da şiddetle uyarmasına rağmen, nasıl oluyor da iman etmiş insanlar şeytanın zayıf aldatmalarına mağlup oluyorlar ve imanları gitmiyor?

Cenab-ı Hak, Kütüb-ü Semaviyede beşere karşı şu Cennet gibi azim mükâfat ve Cehennem gibi dehşetli mücazâtı göstermekle beraber çok irşat, ikaz, ihtar, tehdit ve teşvik ettiği halde; ehl-i iman, bu kadar esbab-ı hidayet ve istikamet varken hizb-üş şeytanın mükâfatsız çirkin zaîf desiselerine karşı mağlup olmaları, bir zaman beni çok düşündürüyordu. Acaba iman varken, Cenab-ı Hakk'ın o kadar şiddetli tehdidatına ehemmiyet vermemek nasıl oluyor? Nasıl iman gitmiyor?

اِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا¹ sırrıyla şeytanın gayet zaîf desiselerine kapılıp Allah'a isyan ediyor. Hatta benim arkadaşlarımdan bazıları, yüz hakikat dersini kalben tasdik ile beraber benden işittiği ve bana karşı da fazla hüsn-ü zannı ve irtibatı varken, kalpsiz ve bozuk bir adamın ehemmiyetsiz ve riyakârane iltifatına kapıldı, onun lehinde benim aleyhimde bir vaziyete geldi. Fesühbanallah dedim, insanda bu derece sukut olabilir mi? Ne kadar hakikatsiz bir insan idi, diye o biçareyi gıybet ettim, günaha girdim.

Sonra sâbık işaretlerdeki hakikat inkişaf etti, karanlıklı çok noktaları aydınlattı. O nur ile lillahilhamd, hem Kur'an-ı Hakîm'in azîm terğibat ve teşvikatı tam yerinde olduğunu, hem ehl-i imanın desais-i şeytaniyeye kapılmaları, imansızlıktan ve imanın zaîflığından olmadığını, hem günah-ı kebairi işleyen küfre girmediğini, hem Mu'tezile mezhebi ve bir kısım Hariciye mezhebi "Günah-ı kebairi irtikâb eden kâfir olur veya iman ve küfür ortasında kalır." diye hükümlerinde

1- "Muhakkak ki şeytanın hilesi pek zayıftır." Nisâ Sûresi, 4:76.

hata ettiklerini, hem benim o bîçare arkadaşım da yüz ders-i hakikatı bir herifin iltifatına feda etmesi, düşündüğüm gibi çok sukut ve dehşetli alçaklık olmadığını anladım. Cenab-ı Hakk'a şükrettim, o vartadan kurtuldum. Çünkü sâbıkan dediğimiz gibi, şeytan cüz'î bir emr-i ademî ile insanı mühim tehlikelere atar. Hem insandaki nefis ise, şeytanı her vakit dinler. Kuvve-i şeheviye ve gazabiye ise, şeytan desiselerine hem kâbile, hem nâkile iki cihaz hükmündedirler.

İşte bunun içindir ki, Cenab-ı Hakk'ın "Gafur", "Rahîm" gibi iki ismi, tecelli-i a'zamla ehl-i imana teveccüh ediyor. Ve Kur'an-ı Hakîm'de Peygamberlere en mühim ihsanı, mağfiret olduğunu gösteriyor ve onları, istiğfar etmeye davet ediyor.

¹ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ kelime-i kudsiyesini her sure başında tekrar ile ve her mübarek işlerde zikrine emretmesiyle, kâinatı ihata eden rahmet-i vasiasını melce ve tahassungâh gösteriyor ve ² فَاسْتَعِذْ emriyle "Eûzü billahi mineşşeytanirracîm" kelimesini siper yapıyor.

13. Lem'a – Beşinci İşaret – syf 214

1- Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

2- Euzu çek! Allah'a sığın! (Fussilet Suresi 36)

Musibetler ile ilgili sorular

1- Felaketlerde mazlumların zarar görmesini Adaletullah nasıl müsaade eder?

2- Cenâb-ı Hak musibetleri veriyor, belâları musallat ediyor. Hususan masumlara, hattâ hayvanlara bu zulüm değil mi?

3- Depremle ilgi çok merak edilen yedi sorunun cevabı

4- Hastalık insanlara neden musallat ediliyor? Hastalığa nasıl bakmamız gerekir?

5- "Kâinattaki her hadise güzeldir deniliyor." Hâlbuki görünen çok şerler ve çirkinlikler var. Bu sözle ters düşmez mi?

1. Felaketlerde mazlumların zarar görmesine Adaletullah nasıl müsaade eder?

Şiddet-i şefkat ve rikkatten, bu kışın şiddetli soğuşuyla beraber manevî ve şiddetli bir soğuk ve musibet-i beşeriyeden biçarelere gelen felâketler, helâketler, sefaletler, açlıklar şiddetle rikkatime dokundu. Birden ihtar edildi ki: Böyle musibetlerde kâfir de olsa hakkında bir nevi merhamet ve mükâfat vardır ki, o musibet ona nispeten çok ucuz düşer. Böyle musibet-i semaviye, masumlar hakkında bir nevi şahadet hükmüne geçiyor.

Üç-dört aydır ki, dünyanın vaziyetinden ve harbinden hiç bir haberim yokken Avrupa'da Rusya'daki çoluk çocuğa acıyarak tahattur ettim. O manevî ihtarın beyan ettiği taksimat, bu elîm şefkate bir merhem oldu. Şöyle ki:

O musibet-i semaviyeden ve beşerin zalim kısmının cinayetinin neticesi olarak gelen felâketten vefat eden ve perişan olanlar eğer on beş yaşına kadar olanlar ise, ne dinde olursa olsun şehit hükmündedir. Müslümanlar gibi büyük mükâfat-ı maneviyeleri, o musibeti hiçe indirir.

On beşinden yukarı olanlar, eğer masum ve mazlum ise, mükâfatı büyüktür; belki onu Cehennem'den kurtarır. Çünkü âhircamanda madem fetret derecesinde din ve din-i Muhammedî'ye (A.S.M.) bir lakaytlık perdesi gelmiş ve madem âhircamanda Hazret-i İsa'nın (A.S.) din-i hakikîsi hükmedecek, İslâmiyetle omuz omuza gelecek. Elbette şimdi, fetret gibi karanlıkta kalan ve Hazret-i İsa'ya (A.S.) mensup Hristiyanların mazlumları çektikleri felâketler, onlar hakkında bir nevi şahadet denilebilir. Hususan ihtiyarlar ve musibetzedeler, fakir ve zaîfler, müstebit büyük zalimlerin cebr ü şiddetleri altında musibet çekiyorlar. Elbette o musibet, onlar hakkında medeniyetin sefahatinden ve küfranından ve

felsefenin dalaletinden ve küfründen gelen günahlara kefaret olmakla beraber, yüz derece onlara kârdır diye hakikattan haber aldım. Cenab-ı Erhamürrâhimîn'e hadsiz şükrettim. Ve o elim elem-i şefkatten teselli buldum.

Eğer o felâketi gören zalimler ise ve beşerin perişanîyetini ihzar eden gaddarlar ve kendi menfaati için insan âlemine ateş veren hodgâm, alçak insî şeytanlar ise, tam müstahak ve tam adalet-i Rabbaniyedir.

Eğer o felâketi çekenler, mazlumların imdadına koşanlar ve istirahat-ı beşeriye için ve esasat-ı diniyeyi ve mukaddesat-ı semaviyeyi ve hukuk-u insaniyeyi muhafaza için mücadele edenler ise, elbette o fedakârlığın manevî ve uhrevî neticesi o kadar büyüktür ki; o musibeti onlar hakkında medar-ı şeref yapar, sevdendir.

Kastamonu Lahikası 70.Mektup - syf 146

Bir zaman, eski Harb-i Umumî'de, düşmanların ehl-i İslâma ve bilhassa çoluk ve çocuklara ettikleri katl ve zulümlerinden pek çok müteallim oluyordum. Fıtratımda şefkat ve rikkat ziyade olduğundan, tahammülüm haricinde azap çekerdim. Birden kalbime geldi ki: O maktul masumlar şehit olup veli olurlar; fâni hayatları, bâki bir hayata tebdil ediliyor ve zayi' olan malları sadaka hükmünde olup, bâki bir mal ile mübadele olur. Hatta o mazlumlar kâfir de olsa, âhirette kendilerine göre o dünyevî âfâttan çektikleri belalara mukabil rahmet-i İlahiyenin hazinesinden öyle mükâfatları var ki; eğer perde-i gayb açılrsa, o mazlumlar haklarında büyük bir tezahür-ü rahmet görüp, "Ya Rabbi! Şükür Elhamdülillah" diyeceklerini bildim ve kat'î bir surette kanaat getirdim. Ve ifrat-ı şefkatten gelen şiddetli teessür ve elemenden kurtuldum.

Kastamonu Lahikası - 40.Mektup - syf 91

2. Cenâb-ı Hak musibetleri veriyor, belâları musallat ediyor. Hususan masumlara, hattâ hayvanlara bu zulüm değil mi?

Elcevap: Hâşâ! Mülk Onundur; mülkünde istediği gibi tasarruf eder. Hem acaba, sanatkâr bir zat, bir ücret mukabilinde seni bir model yapıp, gayet sanatkârane yaptığı murassa bir libası sana giydiriyor; hünerini, maharetini göstermek için kısaltıyor, uzatıyor, biçiyor, kesiyor, seni oturtuyor, kaldırıyor. Sen ona diyebilir misin ki, "Beni güzelleştiren elbiseyi çirkinleştirdin; bana oturtup kaldırmakla zahmet verdin"? Elbette diyemezsin. Dersen divanelik edersin. Aynen öyle de, Sâni-i Zülcelâl göz, kulak, lisan gibi duygularla murassa, gayet sanatkârane bir vücudu sana giydirmiş. Mütenevvi esmasının nakışlarını göstermek için seni hasta eder, müptelâ eder, aç eder, tok eder, susuz eder, bu gibi ahvalde yuvarlatır. Mahiyet-i hayatiyeyi kuvvetleştirmek ve cilve-i esmasını göstermek için, seni böyle çok tavırlarda gezdiriyor. Sen eğer desen, "Beni niçin bu mesâibe müptelâ ediyorsun?" Temsilde işaret edildiği gibi, yüz hikmet seni susturacak.

Zaten sükûn ve sükûnet, atâlet, yeknesaklık, tevakkuf, bir nevi ademdir, zarardır. Hareket ve tebeddül vücuttur, hayırdır. Hayat, harekâtla kemalâtını bulur, belıyyat vasıtasıyla terakki eder. Hayat, cilve-i esma ile muhtelif harekâta mazhar olur, tasaffî eder, kuvvet bulur, inkişaf eder, inbisat eder, kendi mukadderatını yazmasına müteharrik bir kalem olur, vazifesini ifa eder, ücret-i uhreviye kesbi istihkak eder.

12. Mektup – syf 74

3. Depremle ilgi çok merak edilen yedi sorunun cevabı

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا وَ قَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا

يَوْمَئِذٍ تَحْدُثُ أَخْبَارَهَا بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَىٰ لَهَا ... الخ¹

Şu sure kat'iyen ifade ediyor ki: Küre-i Arz, hareket ve zelzelesinde vahy ve ilhama mazhar olarak emir tahtında depreniyor. Bazen da titriyor.

[Manevî ve ehemmiyetli bir canipten şimdiki zelzele münasebetiyle altı-yedi cüz'î suale karşı yine manevî ihtar yardımıyla cevapları kalbe geldi. Tafsilen yazmak kaç defa niyet ettimse de izin verilmedi. Yalnız icmalen kısacık yazılacak.]

Birinci Sual: Bu büyük zelzelenin maddî musibetinden daha elim manevî bir musibeti olarak, şu zelzelenin devamından gelen korku ve me'yusiyet ekser halkın ekser memlekette gece istirahatını selp ederek dehşetli bir azap vermesi nedendir?

Yine manevî cevap: Şöyle denildi ki: Ramazan-ı Şerifin teravih vaktinde kemal-i neş'e ve sürur ile sarhoşçasına gayet heveskârane şarkıları ve bazen kızların sesleriyle radyo ağzıyla bu mübarek merkez-i İslâmiyetin her köşesinde cazibedarane işittirilmesi, bu korku azabını netice verdi.

1. Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla. Ne zaman ki yer müthiş bir sarsıntıyla sarsılır. Ve yeryüzü bütün ağırlıklarını dışarı çıkarır. Ve insan "Ne oluyor buna?" der. O gün yeryüzü, üzerinde herkesin ne iş yaptığını haber verir. Çünkü Rabbin ona konuşmasını emretmiştir. (Zilzâl Sûresi: 1-5.)

İkinci Sual: Niçin gavurların memleketlerinde bu semavî tokat başlarına gelmiyor? Bu biçare Müslümanlara iniyor?

Elcevap: Büyük hatalar ve cinayetler tehir ile büyük merkezlerde ve küçücük cinayetler tacil ile küçük merkezlerde verildiği gibi; mühim bir hikmete binaen ehl-i küfrün cinayetlerinin kısm-ı a'zamı, Mahkeme-i Kübra-yı Haşre tehir edilerek ehl-i imanın hataları, kısmen bu dünyada cezası verilir.(Haşiye)

Üçüncü Sual: Bazı eşhasın hatasından gelen bu musibet bir derece memlekette umumî şekle girmesinin sebebi nedir?

Elcevap: Umumî musibet, ekseriyetin hatasından ileri gelmesi cihetiyle ekser nâsın o zalim eşhasın harekâtına fiilen veya iltizamen veya iltihaken taraftar olmasıyla manen iştirak eder, musibet-i ammeye sebebiyet verir.

Dördüncü Sual: Madem bu zelzele musibeti, hataların neticesi ve keffaret-üz zünubdur. Masumların ve hatasızların o musibet içinde yanması nedendir? Adaletullah nasıl müsaade eder?

Yine manevî canipten elcevap: Bu mesele sırr-ı kadere taalluk ettiği için, Risale-i Kader'e havale edip yalnız burada bu kadar denildi:

اَتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً Yani: "Bir belâ, bir musibetten çekininiz ki, geldiği vakit yalnız zalimlere mahsus kalmayıp masumları da yakar."

(Haşiye): Hem Rus gibi olanlar, mensuh ve tahrif edilmiş bir dini terk etmekle, hak ve ebedî ve kabil-i nesh olmayan bir dine ihanet etmek derecesinde gayretullaha dokunmadığından, zemin şimdilik onları bırakıp, bunlara hiddet ediyor.

Şu ayetin sırrı şudur ki: Bu dünya bir meydan-ı tecrübe ve imtihandır ve dâr-ı teklif ve mücahededir. İmtihan ve teklif iktiza ederler ki, hakikatler perdeli kalıp, tâ müsabaka ve mücahede ile Ebubekirler a'lâ-yı illiyyîne çıksınlar ve Ebucehiller esfel-i safilîne girsınlar. Eğer masumlar böyle musibetlerde sağlam kalsaydılar, Ebucehiller aynen Ebubekirler gibi teslim olup, mücahede ile manevî terakki kapısı kapanacaktı ve sırr-ı teklif bozulacaktı.

Madem mazlum, zalim ile beraber musibete düşmek, hikmet-i İlahîce lâzım geliyor. Acaba o biçare mazlumların rahmet ve adaletten hisseleri nedir?

Bu suale karşı cevaben denildi ki: O musibetteki gazab ve hiddet içinde onlara bir rahmet cilvesi var. Çünkü o masumların fâni malları, onların hakkında sadaka olup, bâki bir mal hükmüne geçtiği gibi, fâni hayatları dahi bir bâki hayatı kazandıracak derecede bir nevi şahadet hükmünde olarak, nispeten az ve muvakkat bir meşakkat ve azaptan büyük ve daimî bir kazancı kazandıran bu zelzele, onlar hakkında ayn-ı gazab içinde bir rahmettir.

Beşinci Sual: Âdil ve Rahîm, Kadîr ve Hakîm, neden hususî hatalara hususî ceza vermeyip, koca bir unsuru musallat eder. Bu hal cemal-i rahmetine ve şümül-ü kudretine nasıl muvafık düşer?

Elcevap: Kadîr-i Zülcelal, her bir unsura çok vazifeler vermiş ve her bir vazifede çok neticeler verdiriyor. Bir unsurun bir tek vazifesinde, bir tek neticesi çirkin ve şer ve musibet olsa da, sair güzel neticeler, bu neticeyi de güzel hükmüne getirir. Eğer bu tek çirkin netice vücuda gelmemek için, insana karşı hiddete gelmiş o unsur, o vazifeden men edilse; o vakit o güzel neticeler adedince hayırlar terk edilir ve

lüzumlu bir hayrı yapmamak, şer olması haysiyetiyle, o hayırlar adedince şerler yapılır. Tâ bir tek şer gelmesin gibi; gayet çirkin ve hilaf-ı hikmet ve hilaf-ı hakikat bir kusurdur. Kudret ve hikmet ve hakikat kusurdan münezzehtirler.

Madem bir kısım hatalar, unsurları ve arzı hiddete getirecek derecede bir şümüllü isyandır ve çok mahlûkatın hukukuna bir tahkirli tecavüzdür. Elbette o cinayetin fevkalâde çirkinliğini göstermek için, koca bir unsura, küllî vazifesi içinde "Onları terbiye et" diye emir verilmesi ayn-ı hikmettir ve adalettir ve mazlumlara ayn-ı rahmettir.

Altıncı Sual: Zelzele, küre-i arzın içinde inkılabat-ı madeniyenin neticesi olduğunu ehl-i gaflet işaa edip, âdeta tesadüfî ve tabîî ve maksatsız bir hâdise nazarıyla bakarlar. Bu hâdisenin manevî esbabını ve neticelerini görmüyorlar; ta ki intibaha gelsinler. Bunların istinat ettiği maddenin bir hakikati var mıdır?

Elcevap: Dalaletten başka hiçbir hakikati yoktur. Çünkü her sene elli milyondan ziyade münakkaş, muntazam gömlekleri giyen ve değiştiren küre-i arzın üstünde binler enva'ın bir tek nev'i olan, meselâ sinek taifesinden hadsiz efradından bir tek ferdin yüzer a'zasından bir tek uzvu olan kanadının kast ve irade ve meşiet ve hikmet cilvesine mazhariyeti ve ona lakayt kalmaması ve başıboş bırakmaması gösteriyor ki, değil hadsiz zîşuurun beşiği ve anası ve mercii ve hamisi olan koca küre-i arzın ehemmiyetli ef'al ve ahvali belki hiçbir şeyi, -cüz'î olsun küllî olsun- irade ve ihtiyar ve kasd-ı ilahî haricinde olmaz. Fakat Kadîr-i Mutlak hikmetinin muktezasıyla zahir esbabı tasarrufatına perde ediyor. Zelzeleyi irade ettiği vakit, bazen da bir madeni harekete emredip, ateşlendiriyor. Haydi, madenî inkılabat dahi olsa, yine emir ve hikmet-i ilahî ile olur; başka olamaz.

Meselâ: Bir adam bir tüfek ile birisini vurdu. Vuran adama hiç bakılmasa, yalnız fişekteki barutun ateş alması noktasına hasr-ı nazar edip, biçare maktulün büsbütün hukukunu zayi' etmek; ne derece belâhat ve divaneliktir. Aynen öyle de: Kadîr-i Zülcelal'in musahhar bir memuru, belki bir gemisi, bir tayyaresi olan küre-i arzın içinde bulunan ve hikmet ve irade ile iddihar edilen bir bombayı, ehl-i gaflet ve tuğyanı uyandırmak için "ateşlendir" diye olan emr-i Rabbanîyi unutmak ve tabiata sapmak, hamakatin en eşneidir.

Altıncı Sualin Tetimmesi ve Haşiyesi: Ehl-i dalalet ve ilhad, mesleklerini muhafaza ve ehl-i imanın intibahlarına mukabele ve mümanaat etmek için, o derece garip bir temerrüt ve acip bir hamakat gösteriyorlar ki, insanı insaniyetten pişman eder. Meselâ: Bu ahirde beşerin bir derece umumiyet şeklini alan zulümlü, zulümatlı isyanından, kâinat ve anasır-ı külliye kızdıklarından ve Hâlık-ı Arz ve Semavat dahi, değil hususî bir rububiyet, belki bütün kâinatın, bütün âlemlerin Rabbi ve Hâkimi haysiyetiyle, küllî ve geniş bir tecelli ile kâinatın heyet-i mecmuasında ve rububiyetin daire-i külliyesinde nev'-i insanı uyandırmak ve dehşetli tuğyanından vazgeçirmek ve tanımak istemedikleri kâinat sultanını tanıttırmak için emsalsiz, kesilmeyen bir su, hava ve elektrikten; zelzeleyi, fırtınayı ve harb-i umumî gibi umumî ve dehşetli âfâtı nev'-i insanın yüzüne çarparak onunla hikmetini, kudretini, adaletini, kayyumiyetini, iradesini ve hâkimiyetini pek zahir bir surette gösterdiği halde; insan suretinde bir kısım ahmak şeytanlar ise, o küllî işaret-i Rabbaniyeye ve terbiye-i İlahiyeye karşı eblehane bir temerrüt ile mukabele edip diyorlar ki: "Tabiattır; bir madenin patlamasıdır, tesadüfîdir. Güneşin harareti elektrikle çarpmasıdır ki, Amerika'da beş saat bütün makineleri durdurmuş ve Kastamonu vilayeti cevvinde ve havasında

semayı kızartmış, yangın suretini vermiş" diye manasız hezeyanlar ediyorlar. Dalaletten gelen hadsiz bir cehalet ve zındıkadan neşet eden çirkin bir temerrüt sebebiyle bilmiyorlar ki: Esbap yalnız birer bahanedirler, birer perdedirler. Dağ gibi bir çam ağacının cihazatını dokumak ve yetiştirmek için bir köy kadar yüz fabrika ve tezgâh yerine küçücük çekirdeği gösterir: "İşte bu ağaç bundan çıkmış" diye Sâniinin o çamdaki gösterdiği bin mu'cizatı inkâr eder misillü bazı zahirî sebepleri irae eder. Hâlık'ın ihtiyar ve hikmet ile işlenen pek büyük bir fiil-i rububiyetini hiçe indirir. Bazen gayet derin ve bilinmez ve çok ehemmiyetli, bin cihette de hikmeti olan bir hakikate fennî bir nam takar. Güya o nam ile mahiyeti anlaşıldı, adîleştî, hikmetsiz, manasız kaldı.

İşte gel! Belâhat ve hamakâtın nihayetsiz derecelerine bak ki: Yüz sahife ile tarif edilse ve hikmetleri beyan edilse ancak tamamıyla bilinecek derin ve geniş bir hakikat-ı meçhuleye bir nam takar; malûm bir şey gibi: "Bu budur" der. Meselâ: "Güneşin bir maddesi, elektrikle çarpmasıdır. Hem birer irade-i külliye ve birer ihtiyar-ı âmm ve birer hâkimiyet-i nev'iyenin unvanları bulunan ve "âdetullah" namıyla yâd edilen fitrî kanunların birisine, hususî ve kasti bir hâdise-i rububiyeti irca' eder. O irca' ile onun nispetini irade-i ihtiyariyeden keser; sonra tutar tesadüfe, tabiata havale eder. Ebucehil'den ziyade muzaaf bir eçheliyet gösterir. Bir neferin veya bir taburun zaferli harbini bir nizam ve kanun-u askeriyeeye isnad edip; kumandanından, padişahından, hükümetinden ve kasti harekâttan alâkasını keser misillü âsi bir divane olur. Hem meyvedar bir ağacın bir çekirdekten icadı gibi, bir tırnak kadar bir odun parçasından çok mu'cizatlı bir usta, yüz okka muhtelif taamları, yüz arşın muhtelif kumaşları yapsa; bir adam o odun parçasını gösterip dese: "Bu işler, tabîi ve tesadüfî olarak bundan olmuş." O ustanın harika

sanatlarını, hünerlerini hiçe indirse, ne derece bir hamakattır. Aynen öyle de...

Yedinci Sual: Bu hâdise-i arziye, bu memleketin ahali-i İslâmiyesine bakması ve onları hedef etmesi, ne ile anlaşılıyor ve neden Erzincan ve İzmir taraflarına daha ziyade iliştiriyor?

Elcevap: Bu hâdise, hem şiddetli kışta, hem karanlıklı gecede, hem dehşetli soğukta, hem Ramazanın hürmetini tutmayan bu memlekete mahsus olması; hem tahribatından intibaha gelmediklerinden, hafifçe gafilleri uyandırmak için, o zelzelenin devam etmesi gibi çok emarelerin delaletiyle bu hâdise ehl-i imanı hedef edip, onlara bakıp namaza ve niyaza uyandırmak için sarsıyor ve kendisi de titriyor. Bîçare Erzincan gibi yerlerde daha ziyade sarsmasının iki vechi var:

Biri: Hataları az olmak cihetiyle temizlemek için tacil edildi.

İkincisi: O gibi yerlerde kuvvetli ve hakikatli iman muhafızları ve İslâmiyet hamileri az veya tam mağlup olmak fırsatıyla, ehl-i zındıkanın orada tesirli bir merkez-i faaliyet tesisleri cihetiyle en evvel oraları tokatladı, ihtimali var.

14. Sözü'n zeyli – syf 278

4. Hastalık insanlara neden musallat ediliyor? Hastalığa nasıl bakmamız gerekir?

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

¹ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

² وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ

Şu Lem'ada, nev-i beşerin on kısmından bir kısmını teşkil eden musibetзде ve hastalara hakikî bir teselli ve nâfi' bir merhem olabilecek yirmi beş devayı icmalen beyan ediyoruz.

BİRİNCİ DEVA: Ey biçare hasta! Merak etme, sabret. Senin hastalığın sana dert değil belki bir nevi dermandır. Çünkü ömür bir sermayedir, gidiyor. Meyvesi bulunmazsa zayi' olur. Hem rahat ve gafletle olsa, pek çabuk gidiyor. Hastalık, senin o sermayeni büyük kârlarla meyvedar ediyor. Hem ömrün çabuk geçmesine meydan vermiyor, tutuyor, uzun ediyor.. tâ meyveleri verdikten sonra bırakıp gitsin. İşte, ömrün hastalıkla uzun olmasına işareten bu darb-ı mesel dillerde destandır ki; "Musibet zamanı çok uzundur, safa zamanı pek kısa olur.

İKİNCİ DEVA: Ey sabırsız hasta! Sabret, belki şükret. Senin bu hastalığın, ömür dakikalarını birer saat ibadet hükmüne getirebilir. Çünkü ibadet iki kısımdır. Biri müsbet ibadettir ki; namaz, niyaz gibi malûm ibadetlerdir. Diğeri menfi ibadetlerdir ki; hastalıklar, musibetler vasıtasıyla musibetзде, aczini, za'fını hisseder. Hâlık-ı Rahîmine iltica eder, yalvarır. Halis, riyasız, manevî bir ibadete mazhar olur. Evet, hastalıkla geçen bir ömür, Allah'tan şekva etmemek

1. "O kimseler ki, başlarına bir musibet geldiğinde 'Biz Allah'ın kullarıyız; dönüşümüz de ancak Onadır' derler." Bakara Sûresi: 2:156.

2. "Beni yediren ve içiren Odur. Hastalandığımda bana şifa veren de Odur." Şuarâ Sûresi: 26:79-80.

şartıyla, mü'min için ibadet sayıldığına rivayat-ı sahiha vardır. Hatta bazı sâbir ve şâkir hastaların bir dakikalık hastalığı, bir saat ibadet hükmüne geçtiği ve bazı kâmillerin bir dakikası bir gün ibadet hükmüne geçtiği, rivayet-i sahiha ve keşfiyat-ı sadıka ile sabittir. Senin bir dakika ömrünü, bin dakika hükmüne getirip, sana uzun ömrü kazandıran hastalıktan teşekkür değil, teşekkür et.

ÜÇÜNCÜ DEVA: Ey tahammülsüz hasta! İnsan bu dünyaya keyf sürmek ve lezzet almak için gelmediğine, mütemadiyen gelenlerin gitmesi ve gençlerin ihtiyarlaşması ve mütemadiyen zeval ve firakta yuvarlanması şahittir. Hem insan, zihayatın en mükemmeli, en yükseği ve cihazatça en zengini, belki zihayatların sultanı hükmünde iken, geçmiş lezzetleri ve gelecek belaları düşünmek vasıtasıyla, hayvana nispeten en edna bir derecede, ancak kederli, meşakkatli bir hayat geçiriyor. Demek insan, bu dünyaya yalnız güzel yaşamak için ve rahatla ve safa ile ömür geçirmek için gelmemiştir. Belki azîm bir sermaye elinde bulunan insan, burada ticaret ile, ebedî daimî bir hayatın saadetine çalışmak için gelmiştir. Onun eline verilen sermaye de ömürdür. Eğer hastalık olmazsa, sıhhat ve âfiyet gaflet verir, dünyayı hoş gösterir, âhireti unutturur. Kabri ve ölümü hatırına getirmek istemiyor, sermaye-i ömrünü bâd-i heva boş yere sarf ettiriyor.

Hastalık ise, birden gözünü açtırır. Vücuduna ve cesedine der ki: "Lâyemut değilsin, başıboş değilsin, bir vazifen var. Gururu bırak, seni yaratanı düşün, kabre gideceğini bil, öyle hazırlan." İşte hastalık bu nokta-i nazardan hiç aldatmaz bir nâsih ve ikaz edici bir mürşittir. Ondan şekva değil, belki bu cihette ona teşekkür etmek; eğer fazla ağır gelse, sabır istemek gerektir.

DÖRDÜNCÜ DEVA: Ey şekvacı hasta! Senin hakkın şekva değil şükürdür, sabırdır. Çünkü senin vücudun ve aza ve cihazatın, senin mülkün değildir. Sen onları yapmamışsın, başka tezgâhlardan satın almamışsın. Demek başkasının mülküdür. Onların maliki, mülkünde istediği gibi tasarruf eder. Yirmialtıncı Söz'de denildiği gibi, meselâ gayet zengin, gayet mahir bir sanatkâr; güzel sanatını, kıymettar servetini göstermek için, miskin bir adama modellik vazifesini gördürmek maksadıyla, bir ücrete mukabil, bir saatçik zamanda, murassa ve gayet sanatlı diktiği bir gömleği, bir hulleyi o fakire giydirebilir. Onun üstünde işler ve vaziyetler verir. Hârika enva'-ı sanatını göstermek için keser, değiştirir, uzatır, kısaltır. Acaba şu ücretli miskin adam, o zata dese: "Bana zahmet veriyorsun, eğilip kalkmakla verdiğin vaziyetten bana sıkıntı veriyorsun, beni güzelleştiren bu gömleği kesip kısaltmakla güzelliğimi bozuyorsun" demeye hak kazanabilir mi? Merhametsizlik, insafsızlık ettin diyebilir mi?

İşte aynen bu misal gibi, Sâni'-i Zülcelal sana ey hasta! Göz, kulak, akıl, kalp gibi nuranî duygularla murassa olarak giydirdiği cisim gömleğini, esma-i hüsnasının nakışlarını göstermek için, çok hâlât içinde seni çevirir ve çok vaziyetlerde seni değiştirir. Sen açlıkla onun Rezzak ismini tanıdığın gibi, Şâfi ismini de hastalığınla bil. Elemler, musibetler bir kısım esmasının ahkâmını gösterdikleri için, onlarda hikmetten lem'alar ve rahmetten şualar ve o şuaat içinde çok güzellikler bulunuyor. Eğer perde açılrsa, tevahhuş ve nefret ettiğin hastalık perdesi arkasında, sevimli güzel manaları bulursun.

BEŞİNCİ DEVA: Ey maraza mübtela hasta! Bu zamanda tecrübemle kanaatim gelmiştir ki; hastalık bazılara bir ihsan-ı İlâhîdir, bir hediye-i Rahmanîdir. Bu sekiz dokuz

senedir, liyakatsiz olduğum halde, bazı genç zatlar, hastalık münasebetiyle dua için benimle görüştüler. Dikkat ettim ki; hangi hastalıklı genci gördüm, sair gençlere nispeten âhiretini düşünmeye başlıyor. Gençlik sarhoşluğu yok. Gaflet içindeki hayvanî hevesattan bir derece kendini kurtarıyor. Ben de bakıyordum, onların tahammül dâhilindeki hastalıklarını bir ihsan-ı İlahî olduğunu ihtar ederdim. Derdim ki: "Kardeşim, senin bu hastalığının aleyhinde değilim, hastalık için sana karşı bir şefkat hissedip acı mıyorum ki dua edeyim. Hastalık seni tam uyandırınca ya kadar sabra çalış ve hastalık vazifesini bitirdikten sonra Hâlık-ı Rahîm inşa'llah sana şifa verir."

Hem derdim: "Senin bir kısım emsalin sıhhat belasıyla gaflete düşüp, namazı terk edip, kabri düşünmeyip, Allah'ı unutup, bir saatlik hayat-ı dünyeviye'nin zahîrî keyfi ile hadsiz bir hayat-ı ebediyesini sarsar, zedeler, belki de harap eder. Sen hastalık gözüyle, her halde gideceğin bir menzilin olan kabrini ve daha arkasında uhrevî menzilleri görürsün ve onlara göre davranıyorsun. Demek senin için hastalık, bir sıhhattır. Bir kısım emsalindeki sıhhat, bir hastalıktır."

ALTINCI DEVA: Ey elemden teşekki eden hasta! Senden soruyorum; geçmiş ömrünü düşün ve o ömürde geçmiş lezzetli safa günleri ve bela ve elemli vakitlerini tahattur et. Herhalde ya oh, ya ah diyeceksin. Yani, ya elhamdülillah şükür veyahut vâ-hasretâ, vâ-esefâ kalbin veya lisanın diyecek. Dikkat et, sana oh elhamdülillah şükür dediren, senin başından geçmiş elemeler, musibetlerin düşünmesi, bir manevî lezzeti deşiyor ki; senin kalbin şükreder. Çünkü elemin zevali, lezzettir. O elemeler, o musibetler zevaliyle, ruhta bir lezzet irsiyet bırakmış ki, düşünmekle deşilse, ruhtan bir lezzet akıyor, şükürler takattur ediyor. Sana vâ-esefâ, vâ-hasretâ dedirten, eski zamanda geçirdiğin lezzetli ve safalı o hallerdir ki;

zevalleriyle, senin ruhunda daimî bir elem irsiyet bırakıp, ne vakit düşünsen, o elem yine deşiliyor, esef ve hasret akıtıyor. Madem bir günlük gayr-ı meşru lezzet, bazen bir sene manevî elem çektiriyor. Ve muvakkat bir günlük hastalıkla gelen elem, çok günler manevî lezzet-i sevapla beraber, zevalindeki halâs ve kurtulmaktan gelen manevî lezzet vardır. Senin başındaki şimdilik bu muvakkat hastalığın neticesi ve iç yüzündeki sevabı düşün, "Bu da geçer yahu!" de, şekva yerinde şükret.

ALTINCI DEVA (Haşiye): Ey dünya zevkini düşünüp hastalıktan ızdırıp çeken kardeşim! Bu dünya eğer daimî olsa idi ve yolumuzda ölüm olmasaydı ve firak ve zevalin rüzgârları esmeseydi ve musibetli, fırtınalı istikbalde manevî kış mevsimleri olmasaydı; ben de seninle beraber senin haline acıyacaktım. Fakat madem dünya bir gün bize haydi dışarı diyecek, feryadımızdan kulağını kapayacak, o bizi dışarı koymadan biz bu hastalıklar ikazatıyla şimdiden onun aşkından vazgeçmeliyiz. O bizi terk etmeden, kalben onu terke çalışmalıyız. Evet, hastalık bu manayı bize ihtar edip der ki: "Senin vücudun taştan, demirden değildir. Belki daima ayrılmaya müsait muhtelif maddelerden terkeb edilmiştir. Gururu bırak, aczini anla, malikini tanı, vazifeni bil, dünyaya ne için geldiğini öğren" kalbin kulağına gizli ihtar ediyor.

Hem madem dünyanın zevki, lezzeti devam etmiyor. Hususan meşru olmazsa hem devamsız, hem elemli, hem günahlı oluyor. O zevki kaybettiğinden hastalık bahanesiyle ağlama; bilakis hastalıktaki manevî ibadet ve uhrevî sevap cihetini düşün, zevk almaya çalış.

YEDİNCİ DEVA: Ey sıhhatinin lezzetini kaybeden hasta! Senin hastalığın sıhhatteki nimet-i İlahiyenin lezzetini kaçırmıyor, bilakis tattırıyor, ziyadeleştiriyor. Çünkü bir şey

devam etse tesirini kaybeder. Hatta ehl-i hakikat müttefikan diyorlar ki: **إِنَّمَا الْأَشْيَاءُ تَعْرِفُ بِأَضْدَادِهَا** yani: "Her şey zıddıyla bilinir." Meselâ, karanlık olmazsa ışık bilinmez, lezzetsiz kalır. Soğuk olmazsa hararet anlaşılmaz, zevksiz kalır. Açlık olmazsa, yemek lezzet vermez. Mide harareti olmazsa, su içmesi zevk vermez. İlet olmazsa, afiyet zevksizdir. Maraz olmazsa, sıhhat lezzetsizdir. Madem Fâtır-ı Hakîm insana her çeşit ihsanını ihsas etmek ve her bir nevi nimetini tattırmak ve insanı daima şükre sevk etmek istediğini, şu kâinatta çeşit çeşit hadsiz enva'-ı nimeti tadacak tanıyacak derecede gayet çok cihazat ile insanı teçhiz etmesi gösteriyor ki; elbette sıhhat ve âfiyeti verdiği gibi; hastalıkları, illetleri, dertleri de verecektir. Senden soruyorum: "Bu hastalık senin başında veya elinde veya midende olmasaydı; sen, başın, elin, midenin sıhhatindeki lezzetli, zevkli nimet-i İlahiyeyi hissedip şükreder miydin? Elbette şükür değil, belki düşünmeyecektin; şuursuz o sıhhati gaflete belki sefahate sarf ederdin."

SEKİZİNCİ DEVA: Ey âhiretini düşünen hasta! Hastalık, sabun gibi, günahların kirlerini yıkar, temizler. Hastalıklar, keffaret-üz zünub olduğu hadîs-i sahih ile sabittir. Hem hâdiste vardır ki: "Ermiş ağacı silkmekle nasıl meyveleri düşer; imanlı bir hastanın titremesi de, öyle günahları silker." Günahlar, hayat-ı ebediyede daimî hastalıklardır. Bu hayat-ı dünyevîde dahi kalp, vicdan, ruh için manevî hastalıklardır. Sen eğer sabredip şekva etmezsen, şu muvakkat bir hastalık ile daimî pek çok hastalıklardan kurtuluyorsun. Eğer günahları düşünmüyorsan yahut âhireti bilmiyorsan veya Allah'ı tanımıyorsan, sende öyle dehşetli bir hastalık var ki; milyon defa sendeki bu küçük hastalıktan daha büyüktür. Ondandır feryat et. Çünkü bütün dünyanın mevcudatıyla kalbin, ruhun ve nefsin alâkadardır.

Mütemadiyen firak ve zeval ile o alâkalar kesilip, sende hadsiz yaralar açılır. Bahusus âhireti bilmediğin için, ölümü idam-ı ebedî tahayyül ettiğinden -âdeta- güya yara bere içinde, dünya kadar hastalıklı bir vücudun var. İşte en evvel hadsiz yaralı ve hastalıklı bu büyük manevî vücudun hadsiz hastalıklarına kat'î ilâç ve kat'î şifa verici bir tiryak olan iman ilâcını aramak ve itikadını düzeltmek gerektir ki, o ilâcı bulmakta en kısa yol, bu maddî hastalığın yırttığı gaflet perdesinin altında sana gösterdiği aczin ve zaafın penceresiyle, bir Kadîr-i Zülcelal'in kudretini ve rahmetini tanımaktır. Evet, Allah'ı tanımayanın dünya dolusu belâ başında vardır. Allah'ı tanıyanın dünyası nurla ve manevî sürurla doludur. Derecesine göre iman kuvvetiyle hisseder. Bu imandan gelen manevî sürur ve şifa ve lezzet altında, cüz'î maddî hastalıkların elemi erir, ezilir.

DOKUZUNCU DEVA: Ey Hâlıkını tanıyan hasta! Hastalıklardaki elem ve tevahhuş ve korkmak ise; hastalık bazen ölüme vesile olduğu cihetindendir. Ölüm, nazar-ı gaflet ve zahirî cihetinde dehşetli olduğundan, ona vesile olabilen hastalıklar korkutuyor, telaş veriyor.

Evvelâ bil ve kat'î iman et ki: "Ecel mukadderdir, tagayyür etmez." Çok ağır hastaların başında ağlayanlar ve sıhhatleri yerinde olanlar ölmüşler, o ağır hastalar şifa bulup yaşamışlar.

Saniyen: Ölüm, sureten görüldüğü gibi dehşetli değil. Çok risalelerde gayet kat'î, şeksiz, şüphesiz bir surette, Kur'an-ı Hakîm'in verdiği nur ile ispat etmişiz ki: Ehl-i iman için ölüm, vazife-i hayat külfetinden bir terhistir; hem dünya meydanındaki imtihanda, talim ve talimat olan ubudiyetten bir paydostur; hem öteki âleme gitmiş yüzde doksan dokuz ahab ve akrabasına kavuşmak için bir vesiledir; hem hakikî

vatanına ve ebedî makam-ı saadetine girmeye bir vasıtaadır; hem zindan-ı dünyadan bostan-ı cinana bir davettir; hem Hâlık-ı Rahîminin fazlından, kendi hizmetine mukabil ahz-ı ücret etmeye bir nöbettir. Madem ölümün mahiyeti hakikat noktasında budur; ona dehşetli bakmak değil, bilakis rahmet ve saadetin bir mukaddimesi nazarıyla bakmak gerektir. Hem ehlullahın bir kısmının ölümden korkmaları, ölümün dehşetinden değildir. Belki daha fazla hayır kazanacağım diye, vazife-i hayatın idamesinden kazanacakları hayrat içindir. Evet, ehl-i iman için ölüm, rahmet kapısıdır. Ehl-i dalalet için, zulûmat-ı ebediye kuyusudur.

ONUNCU DEVA: Ey lüzumsuz merak eden hasta! Sen, hastalığın ağırlığından merak ediyorsun. O merakın, senin hastalığını ağırlaştırır. Hastalığın hafifleşmesini istersen, merak etmemeye çalış. Yani hastalığın faydelerini, sevabını ve çabuk geçeceğini düşün, merakı kaldır, hastalığın kökünü kes.

Evet merak, hastalığı ikileştirir; maddî hastalığın altında merak ile manevî bir hastalığı kalbine verir; maddî hastalık ona dayanır, devam eder. Eğer teslimiyetle, rıza ile, hastalığın hikmetini düşünmekle o merak gitse, o maddî hastalığın mühim bir kökü kesilir, hafifleşir, kısmen gider. Hususan evhamla bir dirhem maddî hastalık, bazen merak vasıtasıyla on dirhem kadar büyür. Merak kesilmesiyle, o hastalığın onda dokuzu gider. Merak, hastalığı ziyade ettiği gibi, hikmet-i İlahiyeyi ittiham ve rahmet-i İlahiyeyi tenkid ve Hâlık-ı Rahîminden şekva hükmünde olduğu için, aks-i maksadıyla tokat yer, hastalığını ziyadeleştirir.

Evet nasilki şükür nimeti ziyadeleştirir.. öyle de şekva; hastalığı, musibeti tezyit eder. Hem merakın kendisi de bir hastalıktır. Onun ilâcı, hastalığın hikmetini bilmektir. Madem

hikmetini, faidesini bildin; o merhemi meraka sür, kurtul. Ah yerine oh de, vâ-esefâ yerine "Elhamdülillahi alâküllihi" söyle.

25. Lem'a

**5. “Kâinattaki her hadise güzeldir deniliyor.”
Hâlbuki görünen çok şerler ve çirkinlikler var. Bu sözle ters
düşmez mi?**

¹ أَحْسَنَ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ¹ ayetinin bir sırrını izah eder. Şöyle
ki:

Her şeyde, hatta en çirkin görünen şeylerde, hakikî bir
hüsün ciheti vardır. Evet kâinattaki her şey, her hâdisе ya
bizzât güzeldir, ona hüsn-ü bizzât denilir. Veya neticeleri
cihetiyle güzeldir ki, ona hüsn-ü bilgayr denilir. Bir kısım
hâdiseler var ki, zahirî çirkin, müşevveştir. Fakat o zahirî
perde altında gayet parlak güzelliğler ve intizamlar var.
Ezcümle:

Bahar mevsiminde fırtınalı yağmur, çamurlu toprak
perdesi altında nihayetsiz güzel çiçek ve muntazam nebatatın
tebessümleri saklanmış ve güz mevsiminin haşin tahribatı,
hazin firak perdeleri arkasında tecelliyat-ı celaliye-i
Sübhaniyenin mazharı olan kış hâdiselerinin tazyikinden ve
tazibinden muhafaza etmek için nazdar çiçeklerin dostları
olan nazenin hayvancıkları vazife-i hayattan terhis etmekle
beraber, o kış perdesi altında nazenin taze güzel bir bahara yer
ihzar etmektir. Fırtına, zelzele, veba gibi hâdiselerin perdeleri
altında gizlenen pek çok manevî çiçeklerin inkişafı vardır.
Tohumlar gibi neşv ü nemasız kalan birçok istidat
çekirdekleri, zahirî çirkin görünen hâdiseler yüzünden
sümbüllenip güzelleşir. Güya umum inkılaplar ve küllî
tahavvüller, birer manevî yağmurdur. Fakat insan, hem
zahirperest, hem hodgâm olduğundan zahire bakıp
çirkinlikle hükmeder. Hodgâmlık cihetiyle yalnız kendine
bakan netice ile muhakeme ederek şer olduğuna hükmeder.
Hâlbuki eşyanın insana ait gayesi bir ise, Sâniinin esmasına ait
binlerdir.

1. O herşeyi en güzel şekilde yarattı. (Secde Sûresi: 7.)

Meselâ: Kudret-i Fâtıranın büyük mu'cizelerinden olan dikenli otları ve ağaçları muzır, manasız telakki eder. Hâlbuki onlar, otların ve ağaçların mücehhez kahramanlarıdır. Meselâ: Atmaca kuşu serçelere tasliti, zahiren rahmete uygun gelmez. Hâlbuki serçe kuşunun istidadı, o taslit ile inkişaf eder. Meselâ: Kar'ı, pek bâridane ve tatsız telakki ederler. Hâlbuki o bârid, tatsız perdesi altında o kadar hararetli gayeler ve öyle şeker gibi tatlı neticeler vardır ki, tarif edilmez. Hem insan hodgâmlık ve zahirperestliğiyle beraber, her şeyi kendine bakan yüzüyle muhakeme ettiğinden, pek çok mahz-ı edebî olan şeyleri, hilaf-ı edeb zanneder. Meselâ âlet-i tenasül-i insan, insan nazarında bahsi hacalet-âverdir. Fakat şu perde-i hacalet, insana bakan yüzedir. Yoksa hilkate, san'ata ve gayat-ı fıtrata bakan yüzler öyle perdelerdir ki, hikmet nazarıyla bakılsa ayn-ı edebdir, hacalet ona hiç temas etmez.

İşte menba-ı edeb olan Kur'an-ı Hakîm'in bazı tabirâtı bu yüzler ve perdelerle göredir. Nasılki bize görünen çirkin mahlukların ve hâdiselerin zahirî yüzleri altında gayet güzel ve hikmetli san'at ve hilkatine bakan güzel yüzler var ki, Sâniine bakar ve çok güzel perdeler var ki, hikmetleri saklar ve pek çok zahirî intizamsızlıklar ve karışıklıklar var ki, pek muntazam bir kitabet-i kudsiyedir.

18.Söz -2.nokta – syf 365

İman ile ilgili sorular

- 1- Herkesin imanı aynı mıdır?
- 2- “Ben zaten Allah'a inanıyorum” demek yeterli mi?
- 3- Ahirzamanda kendimizi nasıl kurtaracağız?
- 4- Büyük günahları işleyen nasıl mü'min kalabilir?
- 5- Yalnızca “La ilahe illallah” demek yeterli midir? “Muhammedür Resulullah” demeden kurtuluş olur mu?

1. Herkesin imanı aynı mıdır?

Allah'ın bir olduğuna inanma iki şekildedir

Tevhid iki kısımdır. Meselâ: Nasıl ki bir çarşıya ve bir şehre büyük bir zatın mütenevvi malları gelse, iki çeşitle onun malı olduğu bilinir. Biri; icmalî, âmiyanedir ki: "Bu kadar azîm mal, ondan başka kimsenin haddi değil ki sahip olabilsin." Fakat böyle âmi bir adamın nezaretinde çok hırsızlık olabilir. Parçalarına çok adamlar sahib çıkabilir. İkinci çeşit odur ki; her denk üzerinde yazıyı okur, her bir top üstünde turrayı tanır, her bir ilân üstünde mührünü bilir bir surette "Herşey o zâtındır" der. İşte şu halde her bir şey o zâtı manen gösterir.

Aynen öyle de: Tevhid dahi iki çeşittir.

Biri: Tevhid-i âmi ve zahirîdir ki, "Cenab-ı Hak birdir, şeriki naziri yoktur, bu kâinat onundur."

İkincisi: Tevhid-i hakikîdir ki, her şey üstünde sikke-i kudretini ve hâtem-i rububiyetini ve nakş-ı kalemini görmekle doğrudan doğruya her şeyden onun nuruna karşı bir pencere açıp onun birliğine ve her şey onun dest-i kudretinden çıktığına ve ulûhiyetinde ve rububiyetinde ve mülkünde hiçbir vecihle, hiçbir şeriki ve muini olmadığına, şuhuda yakın bir yakîn ile tasdik edip iman getirmektir ve bir nevi huzur-u daimî elde etmektir.

22. Sözün ikinci makamı - 1.Lem'a - syf 464

İman, basit bir şekilde tasdik etmek değildir.

İman, yalnız icmalî ve taklidî bir tasdike münhasır değil. Bir çekirdekten, tâ büyük hurma ağacına kadar ve eldeki âyinede görünen misalî güneşten tâ deniz yüzündeki aksine, tâ güneşe kadar mertebeleri ve inkişâfları olduğu gibi,

imanın o derece kesretli hakikatleri var ki, bin bir esma-i İlahiye ve sair erkân-ı imaniyenin kâinat hakikatlarıyla alâkadar çok hakikatleri var ki: "Bütün ilimlerin ve marifetlerin ve kemalât-ı insaniyenin en büyüğü imandır ve iman-ı tahkikîden gelen tafsilli ve bürhanlı marifet-i kudsiyedir" diye ehl-i hakikat ittifak etmişler.

Evet iman-ı taklidî, çabuk şüphelere mağlup olur. Ondan çok kuvvetli ve çok geniş olan iman-ı tahkikîde pek çok meratib var. O meratiblerden ilmelyakîn mertebesi, çok burhanlarının kuvvetleriyle binler şüphelere karşı dayanır. Hâlbuki taklidî iman bir şüpheyeye karşı bazan mağlub olur.

Hem iman-ı tahkikînin bir mertebesi de aynelyakîn derecesidir ki, pek çok mertebeleri var. Belki esma-i İlahiye adedince tezahür dereceleri var. Bütün kâinatı bir Kur'ân gibi okuyabilecek derecesine gelir. Hem bir mertebesi de hakkalyakîndir. Onun da çok mertebeleri var. Böyle imanlı zatlara şübehat orduları hücum da etse, bir halt edemez.

Emirdağ Lâhikası

2. "Ben zaten Allah'a inanıyorum" demek yeterli mi?

Bazı muterizler Risale-i Nur'un kıymetini bir derece kırmak için demişler: "Herkes Allah'ı bilir. Adî bir adam, bir veli gibi Allah'a iman eder" diye Nurların pek yüksek ve pek çok kıymetdar ve gayet lüzumlu tahşidatını ziyade göstermek istemişler.

Şimdi İstanbul'da -daha dehşetli bir fikirde- anarşi fikirli küfr-ü mutlaka düşmüş bir kısım münafıklar, Risale-i Nur gibi, ekmek ve suya ihtiyaç derecesinde herkes muhtaç olduğu imanî hakikatlerine ihtiyacı düşürmek desisesiyle diyorlar ki: "Her millet, herkes Allah'ı bilir. Onu, daha yeni ders almağa ihtiyacımız çok yok." diye mukabele etmek istiyorlar. Halbuki Allah'ı bilmek, bütün kâinata ihata eden rububiyetine ve zerrelerden yıldızlara kadar cüz'î ve küllî her şey onun kabza-i tasarrufunda ve kudret ve iradesiyle olduğuna kat'î iman etmek ve mülkünde hiçbir şeriki olmadığına ve "Lâ ilahe illallah" kelime-i kudsiyesine, hakikatlarına iman etmek, kalben tasdik etmekle olur. Yoksa "Bir Allah var" deyip, bütün mülkünü esbaba ve tabiata taksim etmek ve onlara isnat etmek, hâşâ hadsiz şerikleri hükmünde esbabı merci' tanımak ve her şeyin yanında hazır irade ve ilmini bilmemek ve şiddetli emirlerini tanımamak ve sıfatlarını ve gönderdiği elçilerini, peygamberlerini bilmemek, elbette hiçbir cihette Allah'a iman hakikati onda yoktur. Belki küfr-ü mutlaktaki manevî cehennemın dünyevî tazibinden kendini bir derece teselliye almak için o sözleri söyler.

Evet, inkâr etmemek başkadır, iman etmek bütün bütün başkadır.

Evet, kâinatta hiçbir zîşuur, kâinatın bütün eczası kadar şahitleri bulunan Hâlık-ı Zülcelal'i inkâr edemez. Etse,

bütün kâinat onu tekzib edeceği için susar, lakayt kalır. Fakat ona iman etmek: Kur'ân-ı Azîmüşşan'ın ders verdiği gibi, o Hâlık'ı sıfatları ile isimleri ile umum kâinatın şahadetine istinaden kalben tasdik etmek ve elçileriyle gönderdiği emirleri tanımak; ve günah ve emre muhalefet ettiği vakit, kalben tövbe ve nedamet etmek iledir. Yoksa büyük günahları serbest işleyip istiğfar etmemek ve aldırırmamak, o imandan hissesi olmadığına delildir. Her ne ise...

Emirdağ Lâhikası -

3. Ahirzamanda kendimizi nasıl kurtaracağız?

Bir kısım gençler tarafından şimdiki aldatıcı ve cazibedar lehviyat ve hevesatın hücumları karşısında "âhiretimizi ne suretle kurtaracağız" diye, Risale-i Nur'dan medet istediler. Ben de Risale-i Nur'un şahs-ı manevîsi namına onlara dedim ki: Kabir var, hiç kimse inkâr edemez. Herkes ister istemez oraya girecek. Ve oraya girmek için de üç tarzda üç yoldan başka yol yok.

Birinci yol: O kabir, ehl-i iman için bu dünyadan daha güzel bir âlemin kapısıdır.

İkinci yol: Âhireti tasdik eden, fakat sefahat ve dalalette gidenlere, bir haps-i ebedî ve bütün dostlarından bir tecrit içinde bir haps-i münferit, yalnız başına bir hapis kapısıdır. Öyle gördüğü ve itikat ettiği ve inandığı gibi hareket etmediği için öyle muamele görecektir.

Üçüncü yol: Âhirete inanmayan ehl-i inkâr ve dalalet için bir i'dam-ı ebedî kapısı... Yani hem kendisini, hem bütün sevdiklerini idam edecek bir darağacıdır. Öyle bildiği için, cezası olarak aynını görecektir. Bu iki şık bedihîdir, delil istemiyor, göz ile görünür.

Madem ecel gizlidir; her vakit ölüm, başını kesmek için gelebiliyor ve genç ihtiyar farkı yoktur. Elbette daima gözü önünde öyle büyük dehşetli bir mes'ele karşısında biçare insan; o idam-ı ebedî, o dipsiz, nihayetsiz haps-i münferitten kurtulmak çaresini aramak ve kabir kapısını bir âlem-i bâkiye, bir saadet-i ebediyeye ve âlem-i nura açılan bir kapıya kendi hakkında çevirmek hâdisesi; o insanın dünya kadar büyük bir meselesidir.

Bu kat'î hakikat, bu üç yol ile bulunduğu ve bu üç

yolun da mezkûr üç hakikat ile olacağını ihbar eden yüz yirmi dört bin muhbir-i sadık, ellerinde nişane-i tasdik olan mu'cizeler bulunan enbiyalar ve o enbiyaların haber verdikleri aynı haberleri, keşf ve zevk ve şuhut ile tasdik eden ve imza basan yüz yirmi dört milyon evliyanın aynı hakikate şahadetleri ve haddühesaba gelmeyen muhakkiklerin, kat'î delilleriyle -o enbiya ve evliyanın verdikleri aynı haberleri- aklen ilmelyakîn derecesinde ispat ettikleri ve yüzde doksan dokuz ihtimal-i kat'î ile "idam ve zindan-ı ebedîden kurtulmak ve o yolu saadet-i ebediyeye çevirmek, yalnız iman ve itaat iledir." diye ittifakken haber veriyorlar.

Acaba yüzde bir ihtimal-i helâket bulunan bir tehlike yolunda gitmemek için, bir tek muhbirin sözü nazara alınsa ve onun sözünü dinlemeyip o yolda giden adamın, endişe-i helâketten gelen elem-i manevî, onun yemek iştihasını kaçırdığı halde; böyle yüz binler sadık ve musaddak muhbirlerin yüzde yüz ihtimal ile, dalalet ve sefahet göz önündeki kabir darağacına ve ebedî haps-i münferidine kat'î sebep olduğunu ve iman, ubudiyet yüzde yüz ihtimal ile o darağacını kaldırıp, o haps-i münferidi kapatıp, şu göz önündeki kabri, bir hazine-i ebediyeye, bir saray-ı saadete açılan bir kapıya çeviriyor diye ihbar eden ve emarelerini ve âsârlarını gösterdikleri halde, bu acip ve garip ve dehşetli ve azametli mesele karşısında bulunan biçare insan ve bhusus Müslüman eğer iman ve ubudiyeti olmazsa, bütün dünya saltanatı ve lezzeti bir tek insana verilse; acaba o göz önündeki, her vakit oraya çağrılmasına nöbetini bekleyen bir insana verdiği o endişeden gelen elîm elemi kaldırabilir mi? Sizden soruyorum.

Madem ihtiyarlık, hastalık, musibet ve her tarafta vefiyatlar o dehşetli elemi deşiyorlar ve ihtar ediyorlar. Elbette o ehl-i dalalet ve sefahat yüz bin lezzeti ve zevki alsa da,

yine o manevî bir cehennem kalbinde yaşar ve yakar. Fakat pek kalın gaflet sersemliği muvakkaten hissettirmez.

Madem ehl-i iman ve taat, göz önünde gördüğü kabri bir hazine-i ebediye, bir saadet-i lâyezalîye kendisi hakkında bir kapı olduğunu ve o ezelî mukadderat piyangosundan milyarlar altın ve elmasları kazandıracak bir bilet dahi iman vesikasıyla ona çıkmış. Her vakit "Gel biletini al!" diye beklemesinden derin, esaslı, hakikî lezzet ve zevk-i manevî öyle bir lezzettir ki; eğer tecessüm etse ve o çekirdek bir ağaç olsa, o adama hususî bir cennet hükmüne geçtiği halde; o zevk ve lezzet-i azîmeyi terk edip, gençlik saikasıyla, o hadsiz elemeler ile âlûde zehirli bir bala benzeyen sefihane ve heveskârane muvakkat bir lezzet-i gayr-ı meşruayı ihtiyar eden, hayvandan yüz derece aşağı düşer. Ecnebi dinsizleri gibi de olamaz. Çünkü onlar, peygamberi inkâr etseler, diğerlerini tanıyabilirler. Peygamberleri bilmeseler de Allah'ı tanıyabilirler. Allah'ı bilmeseler de kemalâta medar olacak bazı güzel hasletler bulunabilir. Fakat bir müslüman; hem enbiyayı, hem Rabbini, hem bütün kemalâtı Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâm vasıtasıyla biliyor. Onun terbiyesini bırakan ve zincirinden çıkan daha hiçbir peygamberi (A.S.) tanımaz ve Allah'ı da tanımaz. Ve ruhunda kemalâtı muhafaza edecek hiçbir esasatı bilemez. Çünkü peygamberlerin en âhiri ve en büyükleri ve dini ve daveti umum nev'-i beşere baktığı için ve mu'cizatça ve dince umuma faik ve bütün nev'-i beşere bütün hakaikte üstatlık edip, on dört asırda parlak bir surette ispat eden ve nev'-i beşerin medar-ı ıftiharını bir zâtın terbiye-i esasiyelerini ve usûl-ü dinini terk eden, elbette hiçbir cihette bir nur, bir kemal bulamaz. Sukut-u mutlaka mahkûmdur.

İşte ey hayat-ı dünyeviye'nin zevkine müptela ve endişe-i istikbal ile istikbalini ve hayatını temin için çabalayan

biçareler! Dünyanın lezzetini, zevkini, saadetini, rahatını isterseniz; meşru dairedeki keyfe iktifa ediniz. O, keyfinize kâfidir. Haricinde ve gayr-ı meşru dairedeki bir lezzetin içinde bin elem olduğunu sâbık beyanatta elbette anladınız. Eğer mazi, yani geçmiş zamanın hâdisatını, sinema ile hâlihazırda gösterdikleri gibi; istikbaldeki ahval dahi, meselâ elli sene sonraki halleri bir sinema ile gösterilse idi, ehl-i sefahat şimdiki güldüklerine yüz binlerce nefrin ve nefret edip ağlayacaklardı. Dünya ve âhirette ebedî ve daimî süruru isteyen, iman dairesindeki terbiye-i Muhammediyeyi (A.S.M.) kendine rehber etmek gerektir.

Onüçüncü Söz'ün İkinci Makamı – syf 232

4. Büyük günahları işleyen nasıl mü'min kalabilir?

Evvelâ, sabık işaretlerde onların hatası kat'î bir surette anlaşılmıştır ki, tekrara hacet kalmamıştır. Saniyen, nefs-i insaniye, muaccel ve hazır bir dirhem lezzeti, müccel, gaip bir batman lezzete tercih ettiği gibi, hazır bir tokat korkusundan, ileride bir sene azaptan daha ziyade çekinir. Hem insanda hissiyat galip olsa, aklın muhakemesini dinlemez. Heves ve vehmi hükmedip, en az ve ehemmiyetsiz bir lezzet-i hazırı ilerde gayet büyük bir mükâfâta tercih eder. Ve az bir hazır sıkıntıdan, ileride büyük bir azâb-ı müeccelden ziyade çekinir. Çünkü tevehhüm ve heves ve his, ileriye görmüyor, belki inkâr ediyorlar. Nefis dahi yardım etse, mahall-i iman olan kalp ve akıl susarlar, mağlûp oluyorlar. Şu halde, kebâiri işlemek imansızlıktan gelmiyor, belki his ve hevesin ve vehmin galebesiyle akıl ve kalbin mağlûbiyetinden ileri gelir

Hem sabık işaretlerde anlaşıldığı gibi, fenalık ve hevesat yolu, tahribat olduğu için, gayet kolaydır. Şeytan-ı ins ve cinnî, çabuk insanları o yola sevk ediyor. Gayet cay-ı hayret bir haldir ki, âlem-i bekanın-nass-ı hadisle-sinek kanadı kadar bir nuru, ebedî olduğu için, bir insanın müddet-i ömründe dünyadan aldığı lezzet ve nimete mukabil geldiği halde, bazı biçare insanlar, bir sinek kanadı kadar bu fâni dünyanın lezzetini, o bâki âlemin bu fâni dünyasına değer lezzetlerine tercih edip şeytanın arkasında gider.

İşte bu sırlar içindir ki, Kur'ân-ı Hakîm, mü'minleri pek çok tekrar ve ısrar ile, tehdit ve teşvik ile, gûnahtan zecir ve hayra sevk ediyor. Bir zaman Kur'ân-ı Hakîmin bu tekrar ile şiddetli irşâdâtı bana bu fikri verdi ki, bu kadar mütemadi ihtarlar ve ikazlar, mü'min insanları sebatsız ve hakikatsiz gösteriyorlar. İnsanın şerefine yakışmayacak bir vaziyet

veriyorlar. Çünkü bir memur, âmirinden aldığı bir tek emri itaatine kâfi iken, aynı emri on defa söylese, o memur cidden gücenecek. "Beni itham ediyorsun; ben hain değilim" der. Hâlbuki en halis mü'minlere Kur'ân-ı Hakîm musırrâne, mükerrer emrediyor. Bu fikir benim zihnimi kurcaladığı bir zamanda, iki üç sadık arkadaşlarım vardı. Onları şeytan-ı insânin desiselerine kapılmamak için pek çok defa ihtar ve ikaz ediyordum. "Bizi itham ediyorsun" diye gücenmiyorlardı. Fakat ben kalben diyordum ki: "Bu mütemadiyen ihtarlarımla bunları gücendiriyorum, sadakatsizlikle ve sebatsızlıkla itham ediyorum." Sonra, birden, sabık işaretlerde izah ve ispat edilen hakikat inkişaf etti. O vakit, o hakikatle hem Kur'ân-ı Hakîmin tam mutabık-ı mukteza-yı hal ve yerinde ve israfsız ve hikmetli ve ithamsız bir surette ısrar ve tekrârâtı yaptığı ve ayn-ı hikmet ve mahz-ı belâgat olduğunu bildim. Ve o sadık arkadaşlarımın gücenmediklerinin sırrını anladım. O hakikatin hülasası şudur ki:

Şeytanlar, tahribat cihetinde sevk ettikleri için, az bir amel ile çok şerleri yaparlar. Onun için, tarik-i hakta ve hidayette gidenler, pek çok ihtiyat ve şiddetli sakınmaya ve mükerrer ihtârâta ve kesretli muavenete muhtaç olduklarından ki, Cenâb-ı Hak, o tekrarât cihetinde bin bir ismiyle ehl-i imana muavenetini takdim ediyor ve binler merhamet ellerini imdadına uzatıyor. Şerefini kırmıyor, belki vikaye ediyor. İnsanın kıymetini küçük düşürtmüyor, belki şeytanın şerrini büyük gösteriyor.

İşte, ey ehl-i hak ve ehl-i hidayet! Şeytan-ı ins ve cinnînin mezkûr desiselerinden kurtulmak çaresi: Ehl-i Sünnet ve Cemaat olan ehl-i hak mezhebini karargâh yap ve Kur'ân-ı Mucizülbeyanın muhkemat kalesine gir ve Sünnet-i Seniyyeyi rehber yap, selâmeti bul.

5. Yalnızca “La ilahe illallah” demek yeterli midir? “Muhammedür Resulullah” demeden kurtuluş olur mu?

Mektubunuzda "Mücerred Lâ ilahe illallah kâfi midir? Yani Muhammedürresulullah demezse ehl-i necat olabilir mi?" diye diğer bir maksadı soruyorsunuz. Bunun cevabı uzundur. Yalnız şimdi bu kadar deriz ki:

Kelime-i şehadetin iki kelâmı birbirinden ayrılmaz, birbirini ispat eder, birbirini tazammun eder, biribirisiz olmaz. Madem Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm Hâtem-ül Enbiya'dır, bütün enbiyanın vârisidir; elbette bütün vusul yollarının başındadır. Onun cadde-i kübrasından hariç, hakikat ve necat yolu olamaz. Umum ehl-i marifetin ve tahkikin imamları, Sa'dî-i Şirazî gibi derler:

مَحَالَسْتُ سَعْدِي بَرَاهِ نَجَاتٍ ظَفَرُ بَرْدَنْ جَزْ دَرِ بِي مَصْطَفَى¹

Hem² لَمْ يَلُ الطَّرِيقَ مَسْدُودٌ إِلَّا الْمِنْهَاجَ الْمَحْمَدِيَّ demişler.

Fakat bazen oluyor ki: Cadde-i Ahmediyede (A.S.M.) gittikleri halde, bilmiyorlar ki cadde-i Ahmediyedir ve cadde-i Ahmediye dâhilindedir.

Hem bazen oluyor ki: Peygamber'i bilmiyorlar, fakat gittikleri yol, cadde-i Ahmediyenin eczasındandır.

Hem bazen oluyor ki: Bir keyfiyet-i meczubane veya bir halet-i istiğrakkârane veya bir vaziyet-i münzeviyane ve bedeviyane suretinde cadde-i Muhammediyeyi düşünmeyerek, yalnız Lâ ilahe illallah onlara kâfi geliyor.

1 Ey Sadi! Hz. Muhammed'i (a.s.m.) örnek almadan bir kimsenin selamet ve safa yolunu bulması imkânsızdır.

2 Bütün yollar kapalıdır; ancak Hazret-i Muhammed'in (a.s.m.) yolu açıktır.

Fakat bununla beraber, en mühim bir cihet budur ki: "Adem-i kabul" başkadır, "kabul-ü adem" başkadır. Bu çeşit ehl-i cezbe ve ehl-i uzlet veya işitmeyen veya bilmeyen adamlar; Peygamber'i bilmiyorlar veya düşünmüyorlar ki kabul etsinler. O noktada cahil kalıyorlar. Marifet-i İlahiyeye karşı, yalnız Lâ ilahe illallah biliyorlar. Bunlar ehl-i necat olabilirler. Fakat Peygamber'i işiten ve davasını bilen adamlar onu tasdik etmezse, Cenab-ı Hakk'ı tanımaz. Onun hakkında, yalnız Lâ ilahe illallah kelâmı, sebep-i necat olan tevhidi ifade edemez. Çünkü o hal, bir derece medar-ı özürlü olan cahilane adem-i kabul değil, belki o kabul-ü ademdir ve o inkârdır. Mu'cizatıyla, âsârıyla kâinatın medar-ı fahri ve nev'-i beşerin medar-ı şerefi olan Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ı inkâr eden adam, elbette hiçbir cihette hiçbir nura mazhar olamaz ve Allah'ı tanımaz. Her ne ise, şimdilik bu kadar yeter.

26. Mektup – 5. Mesele - syf 560

Küfür ile ilgili sorular

1-Kısa bir zamandaki küfre karşılık, sonsuz bir zaman Cehennem'de hapis nasıl adalet olur?

2- İnsanın iktidarı az olduğu halde Kur'ânın şiddetli tehditleri nedendir?

3. Hidayet yolu kolay, dâlalet yolunun ise zor olduğu söyleniyor. Peki insanların çoğu neden dâlalet yolunu seçiyor?

4. Allah'a giden yollar bu kadar açıkken insanlar neden inkâr yoluna gidebiliyorlar?

5. Ben, kâfir ve zalim de olsalar, isanların cehennemde yanacak olmalarını şefkatime sığdıramıyorum. Acaba bu davranışım yanlış mıdır?

1. Kısa bir zamandaki küfre karşılık, sonsuz bir zaman Cehennem'de hapis nasıl adalet olur?

SUAL: Kısa bir zamandaki küfre mukabil, hadsiz bir zaman Cehennem'de hapis nasıl adalet olur?

ELCEVAP: Sene, üç yüz altmış beş gün hesabıyla, bir dakikada katl, yedi milyon sekiz yüz seksen dört bin dakika hapis iktizası kanun-u adalet iken; bir dakika küfür, bin katl hükmünde olduğundan, yirmi sene ömrünü küfürle geçiren ve küfür ile ölen bir adam, kanun-u adaletle elli yedi trilyon iki yüz bir milyar iki yüz milyon sene beşerin kanun-u adaletiyle hapse müstahak olur. Elbette ¹ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا adalet-i İlahî ile vech-i muvafakatı bundan anlaşılıyor.

Birbirinden gayet uzak iki adedin sırr-ı münasebeti şudur ki: Katl ve küfür, tahrip ve tecavüz olduğu için, gayre tesirat yapar. Bir dakikada katl, lâakal zahîrî âdete göre onbeş sene maktulün hayatını selp eder, onun yerine hapse girer. Bir dakika küfür, bin bir esma-i İlahîyi inkâr ve nukuşlarını tezyif ve kâinatın hukukuna tecavüz ve kemalâtını inkâr ve hadsiz delail-i vahdaniyeti tekzib ve şahadetlerini reddetmek olduğundan, kâfiri, binler seneden ziyade esfel-i safilîne atar, ² خَالِدِينَ de hapseder.

28. Lem'a – 19.Nükte – syf 645

1. "Orada ebedî olarak kalacaklardır." Nisâ Sûresi: 4:169.

2. İnsanın iktidarı az olduğu halde Kur'ânın şiddetli tehditleri nedendir?

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ

den tut, tâ ¹ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ

ye kadar.. hem ² وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ

den tut, tâ ³ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ

e kadar.. hem ⁵ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ ⁴ مَا يَعْلَمُ مَا يَسِرُّونَ وَمَا يَعْلَنُونَ

dan tut, tâ ⁶ وَمَا تَعْمَلُونَ e kadar.. hem

den tut, tâ ⁸ وَمَا تَشَاوُنُ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ ⁷ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

ya kadar hudud-u azamet-i rububiyeti ve kibriya-i uluhiyeti tutmuş olan Ezel ve Ebed Sultanı, “şu âciz ve nihayetsiz zayıf ve nihayetsiz fakir ve nihayetsiz muhtaç ve yalnız cüz’î bir ihtiyar ile icada kabiliyeti olmayan zayıf bir kesp ile mücehhez benî-âdeme karşı şedit şikâyat-ı Kur’âniyesi ve azîm tehdidatı ve müthiş vaatleri ne hikmete binaendir ve ne vecihle tevfiik edilir?. ne suretle münasip düşer?” demek olan derin ve yüksek hakikata kanaat getirmek için şu gelecek iki temsile bak:

1- Onlar Allah'ın kudret ve azametini hakkıyla bilemediler. Halbuki Kıyâmet Gününde yeryüzü bütünüyle Onun tasarrufundadır; gökler de Onun kudretiyle dürülmüştür. (Zümer Sûresi: 67.)

2- Bilin ki Allah, kişinin kalbine ondan daha yakındır. (Enfâl Sûresi: 24.)

3- Allah herşeyin yaratıcısıdır. O herşey üzerinde hakkıyla görüp gözeticidir. (Zümer Sûresi: 62.)

4- Allah onların gizlediklerini de bilir, açığa vurduklarını da. (Bakara Sûresi: 77.)

5- Gökleri ve yeri yaratan Odur. (En’âm Sûresi: 73.)

6- Sizi de, sizin yaptıklarınızı da yaratan Allah'tır. (Sâffât Sûresi: 96.)

7- Mâşaallah, Allah dilemiş de yaratmış! Kuvvet ve kudret ancak Allah'ındır. (Kehf Sûresi: 39.)

8- Allah dilemedikçe siz hiçbir şeyi isteyemezsiniz. (İnsan Sûresi: 30.)

Birinci Temsil: Meselâ şahane bir bağ var ki, nihayetsiz meyvedar ve çiçektar masnular içinde bulunuyorlar. Ona nezaret etmek için pek çok hademeler tayin edilmiş. Bir hizmetkârın vazifesi dahi, yalnız o bağa yayılacak ve içilecek suyun mecrasındaki deliğin kapağını açmaktır ve şu hizmetkâr ise tembellik etti, deliğin kapağını açmadı. O bağın tekemmülüne halel geldi veyahut kurudu. O vakit Hâlık'ın sanat-ı Rabbaniyesinden ve Sultan'ın nezaret-i şahanesinden ve ziya ve hava ve toprağın hizmet-i bendegânesinden başka bütün hademelerin, o sersemden şekvaya hakları vardır. Zira hizmetlerini akim bıraktı veya zarar verdi.

İkinci Temsil: Meselâ cesim bir sefine-i Sultaniyede, adî bir adam cüz'î vazifesini terk etmesiyle, bütün gemideki vazifedarların netaic-i hidematına halel getirdiğinden ve bazı da mahvettiğinden, bütün o vazifedarlar namına gemi sahibi ondan şedit şikâyet eder. Kusur sahibi ise, diyemez ki: "Ben bir adî adamım, ehemmiyetsiz ihmalimden şu şiddete müstahak değildim." Çünkü tek bir adem, hadsiz ademleri intaç eder. Fakat vücut kendine göre semere verir.

Çünkü bir şeyin vücudu, bütün şerait ve esbabın vücuduna mütevakıf olduğu halde; o şeyin ademi, intifası, tek bir şartın intifasıyla ve tek bir cüz'ün ademiyle netice itibariyle mün'adim olur. Bundandır ki: "Tahrip, tamirden pek çok defa eshel olduğu" bir düstur-u mütearife hükmüne geçmiştir.

Madem küfür ve dalalet, tuğyan ve masiyet esasları, inkârdır ve reddir, terktir ve adem-i kabuldür. Suret-i zahiriye de ne kadar müspet ve vücutlu görünse de, hakikatte intifadır, ademdir. Öyle ise cinayet-i sâriyedir. Sair mevcudatın netaic-i amellerine halel verdiği gibi esma-i İlahiyenin cilve-i cemallerine perde çeker.

İşte bu hadsiz şikâyetle hakları olan mevcudat namına o mevcudatın sultanı, şu âsi beşerden azîm şikayet eder ve etmesi, ayn-ı hikmettir ve o âsi, şiddetli tehdidata elbette müstahaktır ve dehşetli vaîtlere, bilâşübhe sezâdır.

14.Söz – Beşincisi syf 272

3. Hidayet yolu kolay, dâlalet yolunun ise zor olduğu söyleniyor. Peki insanların çoğu neden dâlalet yolunu seçiyor?

Sual: Sâbık işaretlerde ispat ettiniz ki: Dalalet yolu, kolay ve tahrip ve tecavüz olduğu için, çoklar o yola sülûk ediyorlar. Hâlbuki sair risalelerde kat'î deliller ile ispat etmişsiniz ki: Küfür ve dalalet yolu o kadar müşkülâtlı ve suubetlidir ki, hiç kimse ona girmek gerektiler ve kabil-i sülûk değıl. Ve iman ve hidayet yolu o kadar kolay ve zahirdir ki, herkes ona girmeli idi.

Elcevap: Küfür ve dalalet iki kısımdır. Bir kısmı amelî ve fer'î olmakla beraber, iman hükümlerini nefyetmek ve inkâr etmektir ki, bu tarz dalalet kolaydır. Hakkı kabul etmemektir, bir terktir, bir ademdir, bir adem-i kabuldür.

İşte bu kısımdır ki, risalelerde kolay gösterilmiş. İkinci kısım ise, amelî ve fer'î olmayıp, belki itikadî ve fikrî bir hükümdür. Yalnız imanın nefyini değıl, belki imanın zıddına gidip bir yol açmaktır. Bu ise, bâtılı kabuldür, hakkın aksini ispattır. Bu kısım, imanın yalnız nefyi ve nakîzi değıl, imanın zıddıdır. Adem-i kabul değıl ki kolay olsun, belki kabul-ü ademdir. Ve o ademi ispat etmekle kabul edilebilir. ¹ اَلْعَدَّ لَا يَثْبُتْ kaidesiyle: Ademin ispatı elbette kolay değıldir.

İşte sair risalelerde imtina derecesinde suubetli ve müşkülâtlı gösterilen küfür ve dalalet bu kısımdır ki, zerre miktar şuuru bulunan, bu yola sâlik olmamak lâzımdır. Hem bu yol, risalelerde kat'î ispat edildiğı gibi o kadar dehşetli elemeleri var ve boğucu karanlıkları var ki; zerre miktar aklı bulunan, o yola talip olmaz.

1. Yokluk ispat edilemez.

Eğer denilse: Bu kadar elim ve karanlıklı, müşkülâtlı yola nasıl ekser insanlar gidiyorlar?

Elcevap: İçine düşmüş bulunuyorlar, çıkamıyorlar. Hem insandaki nebatî ve hayvanî kuvveleri, akıbeti görmedikleri, düşünemedikleri ve o insandaki letaif-i insaniyeye galebe ettikleri için, çıkmak istemiyorlar ve hazır ve muvakkat bir lezzetle müteselli oluyorlar.

Sual: Eğer denilse: Dalalette öyle dehşetli bir elem ve bir korku var ki; kâfir, değil hayattan lezzet alması, hiç yaşamaması lâzım geliyor. Belki o eleminden ezilmeli ve o korkudan ödü patlamalı idi. Çünkü insaniyet itibariyle hadsiz eşyaya müştak ve hayata âşık olduğu halde, küfür vasıtasıyla mevtini bir idam-ı ebedî ve bir firak-ı lâyezalî ve zeval-i mevcudatı ve ahbabının vefatlarını ve bütün sevdiklerini idam ve müfarakat-ı ebediye suretinde gözü önünde daima küfür vasıtasıyla gören insan, nasıl yaşayabilir? Nasıl hayattan lezzet alabilir?

Elcevap: Acip bir mağlata-i şeytaniye ile kendini aldatır, yaşar. Surî bir lezzet alır zanneder. Meşhur bir temsil ile onun mahiyetine işaret edeceğiz. Şöyle ki:

Deniliyor: Deve kuşuna demişler: "Kanatların var, uç!" O da kanatlarını kısıp, "ben deveyim" demiş, uçmamış. Fakat avcının tuzağına düşmüş. Avcı beni görmesin diye başını kuma sokmuş. Hâlbuki koca gövdesini dışarıda bırakmış, avcıya hedef etmiş. Sonra ona demişler: "Madem deveyim diyorsun, yük götür!" O zaman kanatlarını açivermiş, "Ben kuşum" demiş, yükün zahmetinden kurtulmuş. Fakat hâmisiz ve yemsiz olarak avcılarının hücumuna hedef olmuş. Aynen onun gibi; kâfir, Kur'ânın semavî ilânatına karşı küfr-ü mutlakı bırakıp meşkûk bir küfre inmiş. Ona denilse:

"Madem mevt ve zevali, bir idam-ı ebedî biliyorsun; kendini asacak olan darağacı göz önünde... Ona her vakit bakan, nasıl yaşar? Nasıl lezzet alır?" O adam, Kur'ânın umumî vech-i rahmet ve şümüllü nurundan aldığı bir hisse ile der: Mevt idam değil, ihtimal beka var. Veyahut deve kuşu gibi başını gaflet kumuna sokar, tâ ki ecel onu görmesin ve kabir ona bakmasın ve zeval-i eşya ona ok atmasın!

Elhasıl: O meşkûk küfür vasıtasıyla deve kuşu gibi mevt ve zevali idam manasında gördüğü vakit Kur'ân ve semavî kitapların iman-ı bil'âhirete dair kat'î ihbaratı ona bir ihtimal verir. O kâfir, o ihtimale yapışır, o dehşetli elemi üzerine almaz. O vakit ona denilse: "Madem bâki bir âleme gidilecek; o âlemde güzel yaşamak için tekâlif-i diniye meşakkatini çekmek gerektir." O adam şekk-i küfrî cihetiyle der: "Belki yoktur; yok için neden çalışayım?" Yani: Vakta ki o hükm-ü Kur'ânın verdiği ihtimal-i beka cihetiyle idam-ı ebedî âlâmından kurtulur; ve meşuk küfrün verdiği ihtimal-i adem cihetiyle tekâlif-i diniye meşakkatini ona müteveccih olur, ona karşı küfür ihtimaline yapışır, o zahmetten kurtulur. Demek bu nokta-i nazarda, mü'minden ziyade bu hayatta lezzet alır zannediyor. Çünkü tekâlif-i diniyenin zahmetinden ihtimal-i küfrî ile kurtuluyor ve âlâm-ı ebediyeden ise ihtimal-i imanî cihetiyle kendi üzerine almaz. Hâlbuki bu mağlata-i şeytaniyenin hükmü, gayet sathî ve faidesiz ve muvakkattır.

İşte Kur'ân-ı Hakîm'in küffarlar hakkında da bir nevi cihet-i rahmeti vardır ki; hayat-ı dünyeviyeyi onlara Cehennem olmaktan bir derece kurtarıp bir nevi şek vererek, şek ile yaşıyorlar. Yoksa âhiret cehennemini andıracak bu dünyada dahi manevî bir cehennem azabı çekeceklerdi ve intihara mecbur olacaktardı.

İşte ey ehl-i iman! Sizi idam-ı ebedîden ve dünyevî ve uhrevî cehennemlerden kurtaran Kur'ânın himayeti altına mü'minane ve mutemidane giriniz ve Sünnet-i Seniyesinin dairesine teslimkârane ve müstahsinane dâhil olunuz, dünya şekavetinden ve âhirette azaptan kurtulunuz!

13. Lem'a – Sekizinci İşaret - 222

4. Allah'a giden yollar bu kadar açıkken insanlar neden inkâr yoluna gidebiliyorlar?

Arkadaş! Amele ve taate muvaffak olamayan azaptan korkar, ye'se düşer. Böyle bir me'yusun gözüne, dinî meselelere münafi edna ve zayıf bir emare, kocaman bir burhan görünür. Böyle birkaç emareyi elde eder etmez, diğer emarelerin saikasıyla ilân-ı isyan ederek İslâm dairesinden çıkar, şeytanın ordusuna iltihak eder.

Mesnev-i Nuriye – katre

Günah kalbe işleyip, siyahlandıra siyahlandıra ta nur-u imanı çıkarıncaya kadar katılaştırıyor. Her bir günah içinde küfre gidecek bir yol var. O günah istiğfar ile çabuk imha edilmezse, kurt değil, belki küçük bir manevî yılan olarak kalbi ısırıyor.

Meselâ: Utandıracak bir günahı gizli işleyen bir adam, başkasının ıttılardan çok hicap ettiği zaman, melaike ve ruhaniyetin vücudu ona çok ağır geliyor. Küçük bir emare ile onları inkâr etmek arzu ediyor.

Hem meselâ: Cehennem azabını intaç eden büyük bir günahı işleyen bir adam, Cehennem'in tehdidatını işittikçe istiğfar ile ona karşı siper almazsa, bütün ruhuyla Cehennem'in ademini arzu ettiğinden, küçük bir emare ve bir şüphe, Cehennem'in inkârına cesaret veriyor.

Hem meselâ: Farz namazını kılmayan ve vazife-i ubudiyeti yerine getirmeyen bir adamın küçük bir âmirinden küçük bir vazifesizlik yüzünden aldığı tekdirden müteessir olan o adam, Sultan-ı Ezel ve Ebed'in mükerrer emirlerine karşı farzında yaptığı bir tembellik, büyük bir sıkıntı veriyor

ve o sıkıntıdan arzu ediyor ve manen diyor ki: "Keşki o vazife-i ubudiyeti bulunmasa idi." Ve bu arzudan bir manevî adavet-i İlahiyeyi içmam eden bir inkâr arzusu uyanır. Bir şüphe, vücud-u İlahiye dair kalbe gelse, kat'î bir delil gibi ona yapışmaya meyleder. Büyük bir helâket kapısı ona açılır. O bedbaht bilmiyor ki: İnkâr vasıtasıyla, gayet cüz'î bir sıkıntı vazife-i ubudiyetten gelmeye mukabil, inkârda milyonlar ile o sıkıntıdan daha müthiş manevî sıkıntılara kendini hedef eder. Sineğin ısırmasından kaçıp, yılanın ısırmasını kabul eder. Ve hâkeza.. bu üç misale kıyas edilsin ki ¹ بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ sırrı anlaşılsın.

2. Lem'a – Birinci nükte – syf 21

1. "Kazandıkları günahlar, kalplerini kaplayıp karartmıştır."
Mutaffifîn Sûresi: 83:14.

5. Ben, kâfir ve zalim de olsalar, onların cehennemde yanacak olmalarını şefkatime sığdıramıyorum. Acaba bu davranışım yanlış mıdır?

Şefkat-i insaniye, merhamet-i Rabbaniyenin bir cilvesi olduğundan; elbette rahmetin derecesinden aşmamak ve Rahmeten-lil-âlemîn Zât'ın (A.S.M.) mertebe-i şefkatinden taşmamak gerektir. Eğer aşsa ve taşsa o şefkat, elbette merhamet ve şefkat değildir; belki dalalet ve ilhada sirayet eden bir maraz-ı ruhî ve bir sekam-ı kalbîdir.

Meselâ: Kâfir ve münafıkların Cehennem'de yanmalarını ve azap ve cihad gibi hâdiseleri kendi şefkatine sığdırmamak ve tevile sapmak; Kur'ânın ve edyan-ı semaviyenin bir kısım-ı azîmini inkâr ve tekzip olduğu gibi, bir zulm-ü azîm ve gayet derecede bir merhametsizliktir. Çünkü masum hayvanları parçalayan canavarlara himayetkârane şefkat etmek, o biçare hayvanlara şedit bir gadir ve vahşi bir vicdansızlıktır. Ve binler müslümanların hayat-ı ebediyelerini mahveden ve yüzer ehl-i imanın sû-i akibetine ve müthiş günahlara sevk eden adamlara şefkatkârane taraftar olmak ve merhametkârane cezadan kurtulmalarına dua etmek, elbette o mazlum ehl-i imana dehşetli bir merhametsizlik ve şeni' bir gadirdir.

Risale-i Nur'da kat'iyetle ispat edilmiş ki; küfür ve dalalet, kâinata büyük bir tahkir ve mevcudata bir zulm-ü azîmdir ve rahmetin ref'ine ve âfâtın nüzulüne vesiledir. Hatta deniz dibinde balıklar, canilerden şekva ederler ki; "İstirahatımızın selbine sebep oldular" diye rivayet-i sahiha vardır. O halde kâfirin azap çekmesine acıyıp şefkat eden adam, şefkate lââyık hadsiz masumlara acıymıyor ve şefkat etmeyip ve hadsiz merhametsizlik ediyor demektir. Yalnız bu var ki, müstahaklara afat geldiği zaman masumlar da

yanarlar, onlara acımamak olmuyor. Fakat canilerin cezalarından zarar gören mazlumların hakkında gizli bir merhamet var.

Bir zaman, eski Harb-i Umumî'de, düşmanların ehl-i İslâma ve bilhassa çoluk ve çocuklara ettikleri katl ve zulümlerinden pek çok müteallim oluyordum. Fıtratımda şefkat ve rikkat ziyade olduğundan, tahammülüm haricinde azap çekerdim. Birden kalbime geldi ki: O maktul masumlar şehit olup veli olurlar; fâni hayatları, bâki bir hayata tebdil ediliyor ve zayı' olan malları sadaka hükmünde olup, bâki bir mal ile mübadele olur. Hatta o mazlumlar kâfir de olsa, âhirette kendilerine göre o dünyevî afattan çektikleri belalara mukabil rahmet-i İlahiyenin hazinesinden öyle mükâfatları var ki; eğer perde-i gayp açılrsa, o mazlumlar haklarında büyük bir tezahür-ü rahmet görüp, "Ya Rabbi! Şükür Elhamdülillah" diyeceklerini bildim ve kat'î bir surette kanaat getirdim. Ve ifrat-ı şefkatten gelen şiddetli teessür ve elemenden kurtuldum.

Kastamonu Lahikası - 40.Mektup - syf 91

İbadetler ile ilgili sorular

1- Allah'ın Bizim İbadetimize İhtiyacı varmı ki Kur'an'da Şiddetli ve Israrla Terk Edeni Cehennem Gibi Dehşetli Bir Cezayla Tehdit Ediyor?

2- Namaz iyidir. Fakat her gün her gün beşer defa kılmak çoktur. Bitmediğinden usanç veriyor

3- Birçok defa dua ediyoruz, kabul olmuyor.

4. Yaptığım ibadetlerle cenneti kazanabilir miyim?

5- Hak bir olur. Nasıl böyle dört ve on iki mezhebin muhtelif ahkâmları hak olabilir?

1. Allah'ın bizim ibadetimize ihtiyacı var mı ki Kur'ân'da şiddetli ve ısrarla terk edeni cehennem gibi dehşetli bir cezayla tehdit ediyor?

Birinci Sual: Çok tembellerden ve târik-üs salâtlardan işitiyoruz; diyorlar ki: Cenab-ı Hakk'ın bizim ibadetimize ne ihtiyacı var ki, Kur'ânda çok şiddet ve ısrar ile ibadeti terk edeni zecredip Cehennem gibi dehşetli bir ceza ile tehdit ediyor. İtidalli ve istikametli ve adaletli olan ifade-i Kur'âniyeye nasıl yaklaşıyor ki, ehemmiyetsiz bir cüz'î hataya karşı, nihayet şiddeti gösteriyor?

Elcevap: Evet Cenab-ı Hak senin ibadetine, belki hiçbir şeye muhtaç değil. Fakat sen ibadete muhtaçsın, manen hastasın. İbadet ise, manevî yaralarına tiryaklar hükmünde olduğunu çok risalelerde isbat etmişiz. Acaba bir hasta, o hastalık hakkında, şefkatli bir hekimin ona nâfi' ilâçları içirmek hususunda ettiği ısrara mukabil, hekime dese: "Senin ne ihtiyacın var, bana böyle ısrar ediyorsun?" Ne kadar manasız olduğunu anlarsın.

Amma Kur'ânın, terk-i ibadet hakkında şiddetli tehdidatı ve dehşetli cezaları ise; nasıl ki bir padişah, raiyetinin hukukunu muhafaza etmek için; âdi bir adamın, raiyetinin hukukuna zarar veren bir hatasına göre, şiddetli cezaya çarpar. Öyle de; ibadeti ve namazı terk eden adam, Sultan-ı Ezel ve Ebed'in raiyeti hükmünde olan mevcudatın hukukuna ehemmiyetli bir tecavüz ve manevî bir zulüm eder. Çünkü mevcudatın kemalleri, Sâni'a müteveccih yüzlerinde tesbih ve ibadet ile tezahür eder. İbadeti terk eden, mevcudatın ibadetini görmez ve göremez, belki de inkâr eder. O vakit ibadet ve tesbih noktasında yüksek makamda bulunan ve her biri birer mektub-u Samedanî ve birer âyine-i esma-i Rabbaniye olan mevcudatı; âlî makamlarından tenzil

ettiğinden ve ehemmiyetsiz, vazifesiz, camid, perişan bir vaziyette telakki ettiğinden, mevcudatı tahkir eder; kemalâtını inkâr ve tecavüz eder.

Evet, herkes, kâinatı kendi âyinesiyle görür. Cenab-ı Hak insanı kâinat için bir mikyâs, bir mizan suretinde yaratmıştır. Her insan için, bu âlemden hususî bir âlem vermiş. O âlemin rengini, o insanın itikad-ı kalbîsine göre gösteriyor. Meselâ; gayet me'yus ve matemli olarak ağlayan bir insan, mevcudatı ağlar ve me'yus suretinde görür; gayet sürurlu ve neş'eli, müjdeli ve kemal-i neş'esinden gülen bir adam, kâinatı neş'eli, güler gördüğü gibi; mütefekkirane ve ciddî bir surette ibadet ve tesbih eden adam, mevcudatın hakikaten mevcut ve muhakkak olan ibadet ve tesbihatlarını bir derece keşfeder ve görür. Gafletle veya inkârla ibadeti terk eden adam; mevcudatı, hakikat-ı kemalâtına tamamiyle zıt ve muhalif ve hata bir surette tevehhüm eder ve manen onların hukukuna tecavüz eder.

Hem o târik-üs salât, kendi kendine mâlik olmadığı için, kendi mâlikinin bir abdi olan kendi nefsine zulmeder. Onun maliki, o abdinin hakkını, onun nefsi emmaresinden almak için, dehşetli tehdid eder. Hem netice-i hilkatı ve gaye-i fıtratı olan ibadeti terk ettiğinden, hikmet-i İlahiye ve meşiet-i Rabbanîyeye karşı bir tecavüz hükmüne geçer. Onun için cezaya çarpılır.

Elhasıl: İbadeti terk eden, hem kendi nefsine zulmeder; -nefsi ise, Cenab-ı Hakk'ın abdi ve memluküdür- hem kâinatın hukuk-u kemalâtına karşı bir tecavüz, bir zulümdür. Evet, nasıl ki küfür, mevcudata karşı bir tahkirdir; terk-i ibadet dahi, kâinatın kemalâtını bir inkârdır. Hem hikmet-i İlahiyeye karşı bir tecavüz olduğundan, dehşetli tehdide, şiddetli cezaya müstehak olur.

İşte bu istihkakı ve mezkûr hakikati ifade etmek için, Kur'ân-ı Mu'ciz-ül Beyan mu'cizane bir surette o şiddetli tarz-ı ifadeyi ihtiyar ederek, tam tamına hakikat-ı belâgat olan mutabık-ı mukteza-yı hale mutabakat ediyor.

23.Lema – Hâtime – syf 444

2. Namaz iyidir. Fakat hergün hergün beşer defa kılmak çoktur. Bitmediğinden usanç veriyor.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1 إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا

Bir zaman sinnen, cismen, rütbeten büyük bir adam bana dedi: "Namaz iyidir. Fakat her gün her gün beşer defa kılmak çoktur. Bitmediğinden usanç veriyor."

O zatın o sözünden hayli zaman geçtikten sonra, nefsimi dinledim. İşittim ki, aynı sözleri söylüyor ve ona baktım gördüm ki; tembellik kulağıyla şeytandan aynı dersi alıyor. O vakit anladım: O zât o sözü, bütün nüfus-u emmarenin namına söylemiş gibidir veya söylettirilmiştir. O zaman ben dahi dedim: "Madem nefsim emmaredir. Nefsini ıslah etmeyen, başkasını ıslah edemez. Öyle ise, nefsimden başlarım."

Dedim: Ey nefis! Cehl-i mürekkep içinde, tembellik döşeğinde, gaflet uykusunda söylediğin şu söze mukabil "beş ikaz"ı benden işit.

Birinci ikaz: Ey bedbaht nefsim! Acaba ömrün ebedî midir! Hiç kat'î senedin var mı ki, gelecek seneye belki yarına kadar kalacaksın? Sana usanç veren, tevehhüm-ü ebediyettir. Keyif için, ebedî dünyada kalacak gibi nazlanıyorsun. Eğer anlasa idin ki, ömrün azdır hem faidesiz gidiyor. Elbette onun yirmi dörtten birisini, hakikî bir hayat-ı ebediyenin saadetine medar olacak bir güzel ve hoş ve rahat ve rahmet bir hizmete sarf etmek; usanmak şöyle dursun, belki ciddî bir iştiyak ve hoş bir zevki tahrike sebep olur.

1. Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla. Şüphesiz namaz, müminler üzerine belli vakitler için farz olarak yazılmıştır. (Nisâ

İkinci ikaz: Ey şikem-perver nefsim! Acaba her gün her gün ekmek yersin, su içersin, havayı teneffüs edersin; sana onlar usanç veriyor mu? Madem vermiyor; çünkü ihtiyaç tekerrür ettiğinden, usanç değil belki telezzüz ediyorsun. Öyle ise: Hane-i cismimde senin arkadaşların olan kalbimin gıdası, ruhumun âb-ı hayatı ve latife-i Rabbaniyemin hava-yı nesimini cezb ve celbeden namaz dahi, seni usandırmamak gerektir.

Evet, nihayetsiz teessürat ve elemlere maruz ve müptela ve nihayetsiz telezzüzata ve emellere meftun ve pürsevdâ bir kalbin kut ve kuvveti; her şeye kadir bir Rahîm-i Kerim'in kapısını niyaz ile çalmakla elde edilebilir.

Evet, şu fâni dünyada kemal-i süratle vaveylâ-yı firakı koparan giden ekser mevcudatla alâkadar bir ruhun âb-ı hayatı ise; her şeye bedel bir Mabud-u Bâkî'nin, bir Mahbub-u Sermedî'nin çeşme-i rahmetine namaz ile teveccüh etmekle içilebilir.

Evet, fitraten ebediyeti isteyen ve ebed için halk olunan ve ezeli ve ebedî bir zâtın âyinesi olan ve nihayetsiz derecede nazik ve letafetli bulunan zîşuur bir sırr-ı insanî, zînur bir latife-i Rabbaniye; şu kasavetli, ezici ve sıkıntılı, geçici ve zulümatlı ve boğucu olan ahval-i dünyeviye içinde, elbette teneffüse pek çok muhtaçtır ve ancak namazın penceresiyle nefes alabilir.

Üçüncü ikaz: Ey sabırsız nefsim! Acaba geçmiş günlerdeki ibadet külfetini ve namazın meşakkatini ve musibet zahmetini, bugün düşünüp muzdarib olmak, hem gelecek günlerdeki ibadet vazifesini ve namaz hizmetini ve musibet elemi, bugün tasavvur edip sabırsızlık göstermek hiç kâr-ı akıl mıdır?

Şu sabırsızlıkta misalin şöyle bir sersem kumandana benzer ki: Düşmanın sağ cenah kuvveti onun sağındaki kuvvetine iltihak etmiş ve ona taze bir kuvvet olduğu halde; o tutar mühim bir kuvvetini sağ cenaha gönderir, merkezi zayıflştırır. Hem sol cenahta düşmanın askeri yok iken ve daha gelmeden, büyük bir kuvvet gönderir, "Ateş et!" emrini verir. Merkezi bütün bütün kuvvetten düşürtür. Düşman işi anlar, merkeze hücum eder; tarümar eder.

Evet, buna benzersin. Çünkü geçmiş günlerin zahmeti, bugün rahmete kalbolmuş; elemi gitmiş, lezzeti kalmış. Külfeti, keramete iltihak ve meşakkati, sevaba inkılab etmiş. Öyle ise ondan usanç almak değil, belki yeni bir şevk, taze bir zevk ve devama ciddî bir gayret almak lâzım gelir. Gelecek günler ise madem gelmemişler. Şimdiden düşünüp usanmak ve fütur getirmek; aynen o günlerde açlığı ve susuzluğu ile bugün düşünüp bağırıp çağırarak gibi bir divaneliktir.

Madem hakikat böyledir. Âkıl isen, ibadet cihetinde yalnız bugünü düşün ve onun bir saatini, ücreti pek büyük, külfeti pek az, hoş ve güzel ve ulvî bir hizmete sarf ediyorum, de. O vakit senin acı bir füturun, tatlı bir gayrete inkılâp eder.

İşte ey sabırsız nefsim! Sen üç sabır ile mükellefsin. Birisi: Taat üstünde sabırdır. Birisi: Masiyetten sabırdır. Diğeri: Musibete karşı sabırdır. Aklın varsa, şu üçüncü ikazdaki temsilde görünen hakikati rehber tut. Merdane "Ya Sabur" de, üç sabrı omzuna al. Cenab-ı Hakk'ın sana verdiği sabır kuvvetini eğer yanlış yolda dağıtmazsan, her meşakkate ve her musibete kâfi gelebilir ve o kuvvetle dayan.

Dördüncü ikaz: Ey sersem nefsim! Acaba şu vazife-i ubudiyet neticesiz midir, ücreti az mıdır ki, sana usanç veriyor? Hâlbuki bir adam sana birkaç para verse veyahut seni

korkutsa, akşama kadar seni çalıştırır ve fütursuz çalışırsın. Acaba bu misafirhane-i dünyada aciz ve fakir kalbine kut ve gına ve elbette bir menzilin olan kabrinde gıda ve ziya ve herhalde mahkemen olan Mahşer'de senet ve berat ve ister istemez üstünden geçilecek Sırat Köprüsü'nde nur ve burak olacak bir namaz, neticesiz midir veyahut ücreti az mıdır?

Bir adam sana yüz liralık bir hediye vaat etse, yüz gün seni çalıştırır. Hulfülvaat edebilir o adama itimat edersin, fütursuz işlersin. Acaba hulfülvaat hakkında muhal olan bir zât, Cennet gibi bir ücreti ve saadet-i ebediye gibi bir hediye sana vaat etse, pek az bir zamanda, pek güzel bir vazifede seni istihdam etse; sen hizmet etmezsen veya isteksiz, suhre gibi veya usançla, yarım yamalak hizmetinle onu vaadinde ittiham ve hediyesini istihfaf etsen, pek şiddetli bir tedibe ve dehşetli bir tazibe müstehak olacağını düşünmüyor musun? Dünyada hapsin korkusundan en ağır işlerde fütursuz hizmet ettiğin halde; Cehennem gibi bir haps-i ebedînin havfı, en hafif ve latif bir hizmet için sana gayret vermiyor mu?

Beşinci ikaz: Ey dünyaperest nefsim! Acaba ibadetteki füturun ve namazdaki kusurun meşagil-i dünyeviye'nin kesretinden midir veyahut derd-i maişetin meşgalesiyle vakit bulamadığından mıdır? Acaba sırf dünya için mi yaratılmışsın ki, bütün vaktini ona sarf ediyorsun!

Sen istidat cihetiyle bütün hayvanatın fevkinde olduğunu ve hayat-ı dünyeviye'nin levazımâtını tedarikte iktidar cihetiyle, bir serçe kuşuna yetişemediğini biliyorsun. Bundan neden anlamıyorsun ki, vazife-i asliyen hayvan gibi çabalamak değil; belki hakikî bir insan gibi, hakikî bir hayat-ı daime için sa'y etmektir.

Bununla beraber meşagil-i dünyeviye dediğin, çoğu

sana ait olmayan ve fuzuli bir surette karıştığın ve karıştırdığın malayani meşgalelerdir. En elzemini bırakıp, güya binler sene ömrün var gibi en lüzumsuz malûmat ile vakit geçiriyorsun. Meselâ: Zühal'in etrafındaki halkaların keyfiyeti nasıldır ve Amerika tavukları ne kadardır? gibi kıymetsiz şeylerle kıymettar vaktini geçiriyorsun. Güya kozmoğrafya ilminden ve istatistikçi fenninden bir kemal alıyorsun.

Eğer desen: "Beni namazdan ve ibadetten alıkoyan ve fütur veren öyle lüzumsuz şeyler değil, belki derd-i maişetin zarurî işleridir."

Öyle ise ben de sana derim ki: Eğer yüz kuruş bir gündelik ile çalışsan; sonra biri gelse, dese ki: "Gel on dakika kadar şurayı kaz, yüz lira kıymetinde bir pırlanta ve bir zümrüt bulacaksın." Sen ona: "Yok, gelmem. Çünkü on kuruş gündeliğimden kesilecek, nafakam azalacak" desen; ne kadar divanece bir bahane olduğunu elbette bilirsin.

Aynen onun gibi; sen şu bağında, nafakan için işliyorsun. Eğer farz namazı terk etsen, bütün sa'yin semeresi, yalnız dünyevî ve ehemmiyetsiz ve bereketsiz bir nafakaya münhasır kalır. Eğer sen istirahat ve teneffüs vaktini, ruhun rahatına, kalbin teneffüsüne medar olan namaza sarf etsen; o vakit, bereketli nafaka-i dünyeviye ile beraber, senin nafaka-i uhreviyene ve zâd-ı ahiretine ehemmiyetli bir menba olan, iki maden-i manevî bulursun:

Birinci maden: Bütün bağındaki yetiştirdiğin -çiçekli olsun, meyveli olsun- her nebatın, her ağacın tesbihatından, güzel bir niyet ile, bir hisse alıyorsun.

İkinci maden: Hem bu bağdan çıkan mahsulâtta kim

yese -hayvan olsun, insan olsun; inek olsun, sinek olsun; müşteri olsun, hırsız olsun- sana bir sadaka hükmüne geçer. Fakat o şart ile ki: Sen, Rezzak-ı Hakikî namına ve izni dairesinde tasarruf etsen ve onun malını, onun mahlûkatına veren bir tevziat memuru nazarıyla kendine baksan...

İşte bak, namazı terk eden ne kadar büyük bir hasaret eder, ne kadar ehemmiyetli bir serveti kaybeder ve sa'ye pek büyük bir şevk veren ve amelde büyük bir kuvve-i manevî temin eden o iki neticeden ve o iki madenden mahrum kalır, iflas eder. Hattâ ihtiyarlandıkça bahçecilikten usanır, fütur gelir. "Neme lâzım" der. "Ben zâten dünyadan gidiyorum. Bu kadar zahmeti ne için çekeceğim?" diyecek, kendini tenbelliğe atacak. Fakat evvelki adam der: "Daha ziyade ibadetle beraber sa'y-i helâle çalışacağım. Tâ, kabrime daha ziyade ışık göndereceğim âhiretime daha ziyade zahîre tedarik edeceğim."

Elhasıl: Ey nefis! Bil ki dünkü gün senin elinden çıktı. Yarın ise senin elinde senet yok ki, ona malıksın. Öyle ise hakikî ömrünü, bulunduğun gün bil. Lâakal günün bir saatini, ihtiyat akçesi gibi, hakikî istikbal için teşkil olunan bir sandukça-i uhreviye olan bir mescide veya bir seccadeye at.

Hem bil ki: Her yeni gün, sana hem herkese, bir yeni âlemin kapısıdır. Eğer namaz kılmazsan, senin o günkü âlemin zulümatlı ve perişan bir halde gider, senin aleyhinde âlem-i misalde şahadet eder. Zira herkesin, her günde, şu âleminden bir mahsus âlemi var.

Hem o âlemin keyfiyeti, o adamın kalbine ve ameline tabidir. Nasıl ki âyinende görünen muhteşem bir saray, âyinenin rengine bakar. Siyah ise, siyah görünür. Kırmızı ise, kırmızı görünür. Hem onun keyfiyetine bakar. O âyine şişesi

düzgün ise, sarayı güzel gösterir. Düzgün değil ise, çirkin gösterir. En nazik şeyleri kaba gösterdiği misillü; sen kalbinle, aklınla, amelinle, gönlünle, kendi âleminin şeklini değiştirirsin. Ya aleyhinde, ya lehinde şahadet ettirebilirsin. Eğer namazı kılsan, o namazın ile o âlemin Sâni'-i Zülcelal'ine müteveccih olsan; birden, sana bakan âlemin tenevvür eder. Âdeta namazın bir elektrik lâmbası ve namaza niyetin, onun düğmesine dokunması gibi, o âlemin zulümatını dağıtır ve o hercümerc-i dünyeviyedeki karmakarışık perişanîyet içindeki tebeddülât ve harekât, hikmetli bir intizam ve manidar bir kitabet-i kudret olduğunu gösterir. ¹ **اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ** ayet-i pürenvarından bir nuru, senin kalbine serper. Senin o günkü âlemini, o nurun in'ikâsıyla ışıklandırır. Senin lehinde nuraniyetle şahadet ettirir.

Sakin deme: "Benim namazım nerede, şu hakikat-ı namaz nerede?" Zira bir hurma çekirdeği, bir hurma ağacı gibi, kendi ağacını tavsif eder. Fark yalnız icmal ve tafsil ile olduğu gibi; senin ve benim gibi bir âminin -velev hissetmezse- namazı, büyük bir velinin namazı gibi şu nurdan bir hissesi var, şu hakikatten bir sırrı vardır -velev şuurun taalluk etmezse-. Fakat derecata göre inkişaf ve tenevvürü ayrı ayrıdır. Nasıl bir hurma çekirdeğinden, tâ mükemmel bir hurma ağacına kadar ne kadar meratip bulunur. Öyle de: Namazın derecatında da daha fazla meratip bulunabilir. Fakat bütün o meratipte, o hakikat-ı nuraniyenin esası bulunur.

² **اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى مَنْ قَالَ الصَّلَاةَ عِمَادَ الدِّينِ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ**

21. Söz – syf 424

-
1. Allah göklerin ve yerin nurudur. (Nur Sûresi: 35.)
 2. Allah'ım! "Namaz dinin direğidir" (Tirmizî, İmân: 8; İbn-i Mâce, Fiten: 12; Müsned, 5:231, 237) buyuran Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâma ve onun bütün âl ve ashâbına salât ü selâm eyle.
-

3. Birçok defa dua ediyoruz, kabul olmuyor.

Beşinci Nokta: İman duayı bir vesile-i kat'iyye olarak iktiza ettiği ve fıtrat-ı insaniye, onu şiddetle istediği gibi; Cenab-ı Hak dahi "Duanız olmazsa ne ehemmiyetiniz var?" mealinde ¹ قُلْ مَا يَعْبَوُا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دَعَاؤُكُمْ ferman ediyor. Hem ² ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ emrediyor.

Eğer desen: "Bir çok defa dua ediyoruz, kabul olmuyor. Halbuki, âyet umumîdir.. her duaya cevap var ifade ediyor.

Elcevap: Cevap vermek ayrıdır, kabul etmek ayrıdır. Her dua için cevap vermek var; fakat kabul etmek, hem ayn-ı matlubu vermek Cenab-ı Hakk'ın hikmetine tâbi'dir. Meselâ: Hasta bir çocuk çağırır: "Ya Hekim! Bana bak." Hekim: "Lebbeyk" der.. "Ne istersin?" cevap verir. Çocuk: "Şu ilâc ver bana" der. Hekim ise; ya aynen istediğini verir, yahut onun maslahatına binaen ondan daha iyisini verir, yahut hastalığına zarar olduğunu bilir, hiç vermez. İşte Cenab-ı Hak, Hakîm-i Mutlak hazır, nazır olduğu için, abdin duasına cevap verir. Vahşet ve kimsesizlik dehşetini, huzuruyla ve cevabıyla ünsiyete çevirir. Fakat insanın hevaperestane ve heveskârane tahakkümüyle değil, belki hikmet-i Rabbaniyenin iktizasıyla ya matlubunu veya daha evlâsını verir veya hiç vermez.

Hem, dua bir ubudiyettir. Ubudiyet ise semeratı uhreviyedir. Dünyevî maksatlar ise, o nevi dua ve ibadetin vakitleridir. O maksatlar, gayeleri değil. Meselâ: Yağmur namazı ve duası bir ibadettir. Yağmursuzluk, o ibadetin vaktidir. Yoksa o ibadet ve o dua, yağmuru getirmek için

1- Furkan Sûresi: 77.

2- Bana duâ edin, size cevap vereyim. (Mü'min Sûresi: 60.)

değildir. Eğer sırf o niyet ile olsa; o dua, o ibadet hâlis olmadığından kabule lââyık olmaz. Nasıl ki güneşin gurubu, akşam namazının vaktidir. Hem Güneş'in ve Ay'ın tutulmaları, küsuf ve husuf namazları denilen iki ibadet-i mahsusanın vakitleridir. Yani gece ve gündüzün nurani ayetlerinin nikablanmasıyla bir azamet-i İlahiyeyi ilâna medar olduğundan, Cenab-ı Hak ibadını o vakitte bir nevi ibadete davet eder. Yoksa o namaz, (açılması ve ne kadar devam etmesi, müneccim hesabıyla muayyen olan) Ay ve Güneş'in husuf ve küsuflarının inkişafı için değildir.

Aynı onun gibi; yağmursuzluk dahi, yağmur namazının vaktidir. Ve belıyyelerin istilas ve muzır şeylerin tasallutu, bazı duaların evkat-ı mahsusalarıdır ki; insan o vakitlerde aczini anlar, dua ile niyaz ile Kadîr-i Mutlak'ın dergâhına iltica eder. Eğer dua çok edildiği halde belıyyeler def olunmazsa denilmeyecek ki: "Dua kabul olmadı." Belki denilecek ki: "Duanın vakti, kaza olmadı." Eğer Cenab-ı Hak fazl u keremiyle belayı ref etse; nurun alâ nur.. o vakit dua vakti biter, kaza olur. Demek dua, bir sırr-ı ubudiyettir.

Ubudiyet ise, hâlisen livechillah olmalı. Yalnız aczini izhar edip, dua ile ona iltica etmeli. Rububiyetine karışmamalı. Tedbiri ona bırakmalı. Hikmetine itimat etmeli. Rahmetini ittiham etmemeli.

23. Söz – 5.Nokta – syf 505

Duanın kabulü iki şekilde olur

ÜÇÜNCÜ NÜKTE: Dua-yı kavli-i ihtiyarînin makbuliyeti, iki cihetledir. Ya aynı matlubu ile makbul olur veyahut daha evlâsı verilir.

Meselâ: Birisi kendine bir erkek evlat ister. Cenab-ı Hak, Hazret-i Meryem gibi bir kız evlâdını veriyor. "Duası

kabul olunmadı" denilmez. "Daha evlâ bir surette kabul edildi" denilir. Hem bazen kendi dünyasının saadeti için dua eder. Duası âhiret için kabul olunur. "Duası reddedildi" denilmez, belki "Daha enfa' bir surette kabul edildi" denilir. Ve hakeza...

Madem Cenab-ı Hak Hakîm'dir; biz ondan isteriz, o da bize cevap verir. Fakat hikmetine göre bizimle muamele eder. Hasta, tabibin hikmetini ittiham etmemeli. Hasta bal ister; tabib-i hâzık, sıtması için sulfato verir. "Tabip beni dinlemedi" denilmez. Belki âhüfzârını dinledi, işitti, cevap da verdi; maksudun iyisini yerine getirdi.

Duanın en güzel neticesi

DÖRDÜNCÜ NÜKTE: Duanın en güzel, en latif, en leziz, en hazır meyvesi, neticesi şudur ki: Dua eden adam bilir ki, birisi var ki; onun sesini dinler, derdine derman yetiştirir, ona merhamet eder. Onun kudret eli her şeye yetiştir. Bu büyük dünya hanında o yalnız değil; bir Kerim zat var, ona bakar, ünsiyet verir. Hem onun hadsiz ihtiyacatını yerine getirebilir ve onun hadsiz düşmanlarını def edebilir bir zâtın huzurunda kendini tasavvur ederek, bir ferah, bir inşirah duyup, dünya kadar ağır bir yükü üzerinden atıp **عَلَّمَ رَبِّ الْعَالَمِينَ** der.

Eğer vermek istemeseydi, istemek vermezdi.

BEŞİNCİ NÜKTE: Dua, ubudiyetin ruhudur ve halis bir imanın neticesidir. Çünkü dua eden adam, duası ile gösteriyor ki: Bütün kâinata hükmeden birisi var ki; en küçük işlerime ıttıla'ı var ve bilir, en uzak maksatlarımı yapabilir, benim her halimi görür, sesimi işitir. Öyle ise; bütün mevcudatın bütün seslerini işitiyor ki, benim sesimi de işitiyor. Bütün o şeyleri o

1- Alemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun. (Fatiha Sûresi: 2.)

yapıyor ki, en küçük işlerimi de ondan bekliyorum, ondan istiyorum. İşte duanın verdiği halis tevhidin genişliğine ve gösterdiği nur-u imanın halâvet ve safîliğine bak,°

¹ قُلْ مَا يَعْبُوا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دَعَاؤُكُمْ

² وَ قَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ

اگر نَه خَوَاهِي دَادُ نَه دَادِي خَوَاهُ denildiği gibi: Eğer vermek istemeseydi, istemek vermezdi.

1- "De ki: Eğer duanız olmasa Rabbim katında ne ehemmiyetiniz var?" Furkan Sûresi: 25:77.

2- "Rabbiniz buyurdu ki: Bana dua edin, size cevap vereyim."
Mü'min Sûresi: 40:60.

4- Yaptığım ibadetlerle cenneti kazanabilir miyim?

Ey nefis! Ubudiyet, mukaddeme-i mükâfat-ı lâhika değil, belki netice-i nimet-i sâbıkadır. Evet biz ücretimizi almışız. Ona göre hizmetle ve ubudiyetle muvazzafız.

Çünkü ey nefis! Hayr-ı mahz olan vücudu sana giydiren Hâlık-ı Zülcelal, sana iştihâlî bir mide verdiğinden Rezzak ismiyle bütün matumatı bir sofrâ-i nimet içinde senin önüne koymuştur. Sonra sana hassasiyetli bir hayat verdiğinden, o hayat dahi bir mide gibi rızık ister. Göz, kulak gibi bütün duyguların, eller gibidir ki, rûy-i zemin kadar geniş bir sofrâ-i nimeti, o ellerin önüne koymuştur. Sonra manevî çok rızık ve nimetler isteyen insaniyeti sana verdiğinden, âlem-i mülk ve melekût gibi geniş bir sofrâ-i nimet, o mide-i insaniyetin önüne ve aklın eli yetiyecek nispette sana açmıştır. Sonra nihayetsiz nimetleri isteyen ve hadsiz rahmetin meyveleriyle tegaddi eden ve insaniyet-i kübra olan İslâmiyeti ve imanı sana verdiğinden, daire-i mümkinat ile beraber esma-i hüsnâ ve sıfât-ı mukaddesenin dairesine şamil bir sofrâ-i nimet ve saadet ve lezzet sana fethetmiştir. Sonra imanın bir nuru olan muhabbeti sana vermekle, gayr-ı mütenahî bir sofrâ-i nimet ve saadet ve lezzet sana ihsan etmiştir. Yani, cismaniyyetin itibariyle küçük, zaîf, âciz, zelil, mukayyet, mahdut bir cüz'sün. Onun ihsanıyla cüz'î bir cüz'den, küllî bir küll-ü nurani hükmüne geçtin. Zira hayatı sana vermekle, cüz'iyetten bir nevi külliyete ve insaniyeti vermekle hakikî külliyete ve İslâmiyeti vermekle ulvî ve nurani bir külliyete ve marifet ve muhabbeti vermekle muhit bir nura seni çıkarmış.

İşte ey nefis! Sen bu ücreti almışsın. Ubudiyet gibi lezzetli, nimetli, rahatlı, hafif bir hizmetle mükellefsin. Hâlbuki buna da tembellik ediyorsun. Eğer yarım yamalak

yapsan da, güya eski ücretleri kâfi gelmiyormuş gibi, çok büyük şeyleri mütehakimane istiyorsun. Ve hem "Niçin duam kabul olmadı" diye nazlanıyorsun. Evet, senin hakkın naz değil, niyazdır. Cenab-ı Hak Cennet'i ve saadet-i ebediye'yi, mahz-ı fazl ve keremiyle ihsan eder. Sen, daima rahmet ve keremine iltica et. Ona güven ve şu fermanı dinle:

قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ¹

Eğer desen: "Şu küllî hadsiz nimetlere karşı nasıl şu mahdut ve cüz'î şükürümle mukabele edebilirim?"

Elcevap: Küllî bir niyetle, hadsiz bir itikat ile...

Meselâ: Nasıl ki bir adam beş kuruş kıymetinde bir hediye ile bir padişahın huzuruna girer ve görür ki, her biri milyonlara değer hediyeler, makbul adamlardan gelmiş, orada dizilmiş. Onun kalbine gelir: "Benim hediyem hiçtir, ne yapayım?" Birden der: "Ey seyyidim! Bütün şu kıymetdar hediyeleri kendi namıma sana takdim ediyorum. Çünkü sen onlara lâıyıksın. Eğer benim iktidarım olsaydı, bunların bir mislini sana hediye ederdim." İşte hiç ihtiyacı olmayan ve raiyetinin derece-i sadakat ve hürmetlerine alâmet olarak hediyelerini kabul eden o padişah, o biçarenin o büyük ve küllî niyetini ve arzusunu ve o güzel ve yüksek itikat liyakatını, en büyük bir hediye gibi kabul eder.

Aynen öyle de: Âciz bir abd, namazında "Ettahiyyatü lillah" der. Yani: Bütün mahlûkatın hayatlarıyla sana takdim ettikleri hediye-i ubudiyetlerini, ben kendi hesabıma, umumunu sana takdim ediyorum. Eğer elimden gelseydi, onlar kadar tahiyyeler sana takdim edecektim. Hem sen

1. Onlara söyle ki, ancak Allah'ın lütfuyla ve rahmetiyle ferahlansınlar. Bu, onların dünyada toplayıp durduklarından daha hayırlıdır. (Yûnus Sûresi: 58.)

onlara, hem daha fazlasına lâyiksin. İşte şu niyet ve itikat, pek geniş bir şükr-ü küllîdir. Nebatatın tohumları ve çekirdekleri, onların niyetleridir.

Hem meselâ: Kavun, kalbinde nüveler suretinde bin niyet eder ki, "Ya Hâlıkım! Senin esma-i hüsnanın nakışlarını yerin birçok yerlerinde ilân etmek isterim." Cenab-ı Hak gelecek şeylerin nasıl geleceklerini bildiği için, onların niyetlerini bilfiil ibadet gibi kabul eder. "Mü'minin niyeti, amelinden hayırlıdır." Şu sırra işaret eder. Hem

سُبْحَانَكَ وَ بِحَمْدِكَ عَدَدَ خَلْقِكَ وَ رِضَاءِ نَفْسِكَ
وَ زِينَةِ عَرْشِكَ وَ مِدَادِ كَلِمَاتِكَ وَ نَسِجِكَ بِجَمِيعِ
تَسْبِيحَاتِ أَنْبِيَائِكَ وَ أَوْلِيَائِكَ وَ مَلَائِكَتِكَ¹

gibi hadsiz adetle tesbih etmenin hikmeti şu sırdan anlaşılır. Hem nasıl bir zabıt, bütün neferatının yekûn hizmetlerini kendi namına padişaha takdim eder. Öyle de: Mahlûkata zabıtlık eden ve hayvanat ve nebatata kumandanlık yapan ve mevcudat-ı arziyeye halifelik etmeye kabil olan ve kendi hususî âleminde kendini herkese vekil telakki eden insan,

² اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ der. Bütün halkın ibadetlerini ve istianelerini, kendi namına Mabud-u Zülcelal'e takdim eder.

Hem³ سُبْحَانَكَ بِجَمِيعِ تَسْبِيحَاتِ جَمِيعِ مَخْلُوقَاتِكَ وَ بِالسَّيِّئَةِ جَمِيعِ مَصْنُوعَاتِكَ der. Bütün mevcudatı kendi hesabına söylettirir. Hem

1- Mahlûkatının sayısınca, Zâtına lâyık şekilde, Arşının ağırlığıınca, kelimelerinin mürekkebi miktarınca hamd ederek Seni her türlü kusur ve noksandan tenzih ederiz. Bütün peygamberlerinin, evliyâlarının ve meleklerinin tesbihâtıyla Seni tesbih ederiz.

2- Ancak Sana kulluk eder, ancak Senden yardım isteriz. (Fâtiha Sûresi: 5.)

3- Bütün mahlûkatının bütün tesbihâtıyla ve bütün masnuâtının dilleriyle Seni tesbih ederiz.

¹ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ ذَرَّاتِ الْكَائِنَاتِ وَ مَرَكَّبَاتِهَا der. Her şey namına bir salâvat getirir. Çünkü her şey, Nur-u Ahmedî (A.S.M.) ile alâkadardır. İşte tesbihatta, salâvatlarda hadsiz adetlerin hikmetini anla.

24. Söz – 5. dal – 2. meyve –syf 574

1- Allahım! Kâinatın zerreleri ve onlardan mürekkebe varlıkların adedince Muhammed'e rahmet eyle.

5- Hak bir olur. Nasıl böyle dört ve on iki mezhebin muhtelif ahkâmları hak olabilir?

Asırlara göre şariatlar değişir; belki, bir asırda kavimlere göre ayrı ayrı şariatlar, peygamberler gelebilir ve gelmiştir. Hâtemü'l-Enbiyâdan sonra, Şariat-ı Kübrâsı her asırda, her kavme kâfi geldiğinden, muhtelif şariatlara ihtiyaç kalmamıştır. Fakat teferruatta bir derece ayrı ayrı mezheplere ihtiyaç kalmıştır.

Evet, nasıl ki mevsimlerin değişmesiyle elbiseler değişir, mîzaçlara göre ilâçlar tebeddül eder; öyle de, asırlara göre şariatlar değişir, milletlerin istidadına göre ahkâm tahavvül eder. Çünkü ahkâm-ı şer'iyenin teferruat kısmı ahval-i beşeriye bakar, ona göre gelir, ilâç olur.

Enbiya-i sâlîfe zamanında tabakât-ı beşeriye birbirinden çok uzak ve seciyeleri hem bir derece kaba, hem şiddetli ve efkârca iptidâî ve bedeviyete yakın olduğundan, o zamandaki şariatlar, onların haline muvafık bir tarzda, ayrı ayrı gelmiştir. Hatta bir kıtada, bir asırda ayrı ayrı peygamberler ve şariatlar bulunurmuş. Sonra, ahirzaman Peygamberinin gelmesiyle, insanlar, güyâ iptidâî derecesinden idâdiye derecesine terakkî ettiğinden, çok inkılâbat ve ihtilat ile, akvâm-ı beşeriye bir tek ders alacak, bir tek muallimi dinleyecek, bir tek şariatla amel edecek vaziyete geldiğinden, ayrı ayrı şariata ihtiyaç kalmamıştır, ayrı ayrı muallime de lüzum görülmemiştir. Fakat tamamen bir seviyeye gelmediğinden ve bir tarz-ı hayat-ı içtimaiyede gitmediğinden, mezhepler taaddüt etmiştir. Eğer beşerin ekseriyet-i mutlakası bir mekteb-i âlinin talebesi gibi, bir tarz-ı hayat-ı içtimaiyeyi giyse, bir seviyeye girse, o vakit mezhepler tevhit edilebilir. Fakat bu hal-i âlem, o hale müsaade etmediği gibi, mezahib de bir olmaz.

Eğer desen: "Hak bir olur. Nasıl böyle dört ve on iki mezhebin muhtelif ahkâmları hak olabilir?"

Elcevap: Bir su, beş muhtelif mizaçlı hastalara göre nasıl beş hüküm alır, şöyle ki: Birisine, hastalığının mizacına göre, su, ilâçtır; tıbben vaciptir. Diğer birisine, hastalığı için zehir gibi muzırdır; tıbben ona haramdır. Diğer birisine, az zarar verir; tıbben ona mekruhtur. Diğer birisine, zararsız menfaat verir; tıbben ona sünnettir. Diğer birisine, ne zarardır, ne menfaattir, afiyetle içsin; tıbben ona mubahtır. İşte hak burada taaddüt etti. Beşi de haktır. Sen diyebilir misin ki, "Su yalnız ilâçtır, yalnız vâcibdir, başka hükmü yoktur"?

İşte bunun gibi, ahkâm-ı İlâhiye, mezheplere, hikmet-i İlâhiyenin sevkiyle ittiba edenlere göre değişir; hem, hak olarak değişir ve her birisi de hak olur, maslahat olur. Meselâ, hikmet-i İlâhiyenin tensibiyle İmam-ı Şafiîye ittiba eden, ekser itibârîyle Hanefîlere nispeten köylülüğe ve bedevîliğe daha yakın olup, cemaati bir tek vücut hükmüne getiren hayat-ı içtimâiye de nakıs olduğundan, her biri bizzat dergâh-ı Kadiü'l-Hâcâtta kendi derdini söylemek ve hususi matlubunu istemek için, imam arkasında Fatihayı birer birer okuyorlar. Hem, ayn-ı hak ve mahz-ı hikmettir. İmam-ı âzama ittiba edenler ekseriyet-i mutlaka itibârîyle, İslâmî hükümetlerin ekserîsi o mezhebi iltizam etmesiyle, medeniyete, şehirliliğe daha yakın ve hayat-ı içtimâiyyeye müstait olduğundan, bir cemaat bir şahıs hükmüne girip, birtek adam umum nâmına söyler; umum, kalben onu tasdik ve rabt-ı kalp edip-onun sözü umumun sözü hükmüne geçtiğinden, Hanefî mezhebine göre imam arkasında Fâtiha okunmaz. Okunmaması ayn-ı hak ve mahz-ı hikmettir.

Hem meselâ, madem şariat tabiatın tecavüzatına set çekmekle onu tadil edip nefis-i emmareyi terbiye eder; elbette, ekser etbâ köylü ve nim bedevi ve amelelikle meşgul olan

Şâfiî mezhebine göre, "Kadına temas ile abdest bozulur, az bir necâset zarar verir." Ekseriyet itibârıyla hayat-ı içtimâiyeye giren, nim medenî şeklini alan insanlar ittiba ettikleri mezheb-i Hanefîye göre, "Mess-i nisvan abdesti bozmaz, bir dirhem kadar necasete fetva var."

İşte, bir amele ile bir efendiyi nazara alacağız. Amele, tarz-ı maişet itibârıyla, ecnebi kadınlarla ihtilâta, temasa ve bir ocak yanında oturmaya ve mülevves şeylerin içine karışmaya müptela olduğundan, sanat ve maişet itibârıyla, tabiat ve nefsi emmaresi meydanı boş bulup tecavüz edebilir. Onun için, şeriat onların hakkında, o tecavüzata set çekmek için, "Abdest bozulur, temas etme; namazını iptal eder, bulaşma" manevî kulağında bir sadâ-i semavî çınlattırır. Amma, o efendi, namuslu olmak şartıyla, âdât-ı içtimâiyesi itibârıyla, ahlâk-ı umumiye nâmına, ecnebî kadınlara temasa müptela değil, mülevves şeylerle nezâfet-i medeniye nâmına kendini o kadar bulaştırmaz. Onun için, şeriat, mezheb-i Hanefî namıyla ona şiddet ve azimet göstermemiş, ruhsat tarafını gösterip hafifletmiştir. "Elin dokunmuş ise, abdestin bozulmaz; hicap edip, kalabalık içinde su ile istinca etmemenin zararı yoktur, bir dirhem kadar fetva vardır" der, onu vesveseden kurtarır.

İşte, denizden iki katre, sana misal. Onlara kıyas et. Mizan-ı Şa'rânî mizanıyla, şeriat mizanlarını bu suretle muvazene edebilirsen, et.

27. Söz –Hatime – syf 787

